

VERKSTAD: VÄRLDEN

**Klubbledarens handbok
om barnets rättigheter**

**Verkstad: Världen – klubbedarens
handbok om barnets rättigheter**

Utgivare: Plan Finland och Utvecklingscentralen Lärarik

Redaktion och uppgifter: Christa Prusskij

Arbetsgrupp: Kalle Heino, Tiina Karhuvirta, Christa Prusskij, Tiina Salmio

Layout och omrytning: Tuukka Rantala

Översättning: Semantix Finland Oy

Upplaga 1

Helsinki 2015

ISBN 978-952-7151-00-6 (pdf)

VERKSTAD: VÄRLDEN

**Klubbledarens handbok
om barnets rättigheter**

Innehållsförteckning

Inledning	3
FN:s konvention om barnets rättigheter	5
Klubbverksamhet	9
Klubbverksamhet med bra kvalitet i skolan.	9
Att genomföra Verkstad: Världen-klubbar	10
Att börja med klubbverksamhet	10
Medan klubben bedrivs	11
När klubben har avslutats	11
Klubbtilfällenas grundstruktur	11
Vad ska man tänka på?	12
Klubbmodeller	15
Uppvärmningsövningar för klubbtilfällen	16
Temablock för fyra klubbtilfällen	20
× Att uttrycka sin åsikt och påverka	
Temablock för sex klubbtilfällen	30
× Projekt om födelseregistrering och utbildning	
Temablock för åtta klubbtilfällen	42
× Jag och världen: Teman: barnets rättigheter, stereotyper, barnets rätt till lek och fritid, barnarbete, mobbning, nyheter och information, digitalt berättande	
Källor	60
Länkar	60

Plan är en av världens största och äldsta barnrättsorganisationer. Den religiöst och politiskt oberoende Plan förbättrar barns liv och trygghet i 70 utvecklingsländer. Vi förbättrar de mest utsatta barns liv i u-länderna på ett bestående sätt. Vår verksamhet finansieras av privatpersoner som stöder vårt arbete genom fadderverksamhet eller bidrar på något annat sätt samt utrikesministeriet, EU och företag. Ytterligare information: plan.fi

Utvecklingscentralen Lärarik är en serviceorganisation för barn- och ungdomsarbete som är formad av sina medlemsorganisationer. Den är verksam på området för undervisning och uppfostran i samarbete med andra aktörer. Ytterligare information: www.opinkirjo.fi

Publikationen och Verkstad: Världen-projektet har finansierats av Undervisnings- och kulturministeriet.

Inledning

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter har alla barn rätt till delaktighet, att uttrycka sina åsikter, bli hörda och få information. En av konventionens grundprinciper är att alla barn har rätt att utifrån sin utvecklingsnivå vara delaktiga i samhället och i beslut som rör dem. De stater som har skrivit under konventionen är förpliktigade att berätta om konventionen, både för barnen själva och för alla andra medborgare.

× En förutsättning för att se till att barnets rättigheter efterlevs är att barnen själva är medvetna om och förstår sina rättigheter samt att de har förmåga att delta, uttrycka sig själva, hitta mångsidig information samt hantera information på ett kritiskt sätt.

× Ökad förståelse och kunskap om barnets rättigheter måste ske på individnivå. Genom att titta närmare på barnens egna rättigheter, livssituationer och omgivningar kan man närma sig den situation och vardag som barn i andra länder lever i och fundera över likheter mellan barn i olika länder.

”Om man inte leker blir man inte klokare.”

× Genom att vidga barns begrepp om barnets rättigheter och barns ställning i olika delar av världen sår man ett frö till ett eventuellt intresse för att även i fortsättningen arbeta för att barnets rättigheter förverkligas. Mediefostran är en utmärkt form av utbildning för att stötta barn i att tänka kritiskt och aktivera sig i samhället.

× Barn ska uppmuntras att påverka och delta på många olika sätt. Barn kan påverka till exempel genom att debattera sina åsikter i tryckta medier, på bloggar, med Instagrambilder, upprop, filmklipp, animationer eller konsumtionsval. Platsen för att påverka kan till exempel vara den egna närmiljön, skolans elevkår, ett ungdomsforum eller sociala medier. I klubbarna kan barnen med ledarens stöd bekanta sig med barnets rättigheter och sina egna möjligheter att påverka.

”På klubben kan man göra någonting kul, man behöver inte gå hem eller bara vara ute på skolgården.”

Syftet med Plan Finlands och utvecklingscentralen Lärariks gemensamma Verkstad: Världen-projekt har varit att utveckla social klubbverksamhet för barn i årskurser 1–6. Projektet har finansierats av Undervisnings- och kulturministeriets barn- och ungdomspolitiska utvecklingsprogram.

× Målet med Verkstad: Världen-projektet är att öka kunskapen och förståelsen för innehållet i barnets rättigheter hos barn och hos vuxna som arbetar med barn, att främja demokratisk och global fostran i

skolans klubbverksamhet och att göra innehållet i skolornas klubb-
butbud mer mångsidigt, samt i synnerhet att stärka barns förmåga
att delta och påverka. Materialet kan tillämpas vid social fostran och
undervisning på låg- och mellanstadiet.

× Detta material har skapats utifrån ett klubbpilotprojekt på lårsurser
1–6 som bedrivits av lärare och Plans ambassadörer för barnets rättig-
heter. Under pilotprojekten i Villmanstrand, Jyväskylä och Tammerfors
har man provat främst mediekunskapsfokuserade metoder lämpade
för elever i låg- och mellanstadiet. Metoderna uppmuntrar eleverna
att sätta sig in i vardagen för barn i utvecklingsländer samt aktiverar
dem att tänka kritiskt och agera aktivt även utanför skoltiden.

”Jag tyckte mest om att alla var tillsammans och att man inte
behövde vara ensam.”

× De personer som varit delaktiga i utvecklandet av klubblektionerna
har varit lärare som har lett klubbarna, Plans ambassadörer för barnets
rättigheter, barn som deltagit i pilotklubbarna samt anställda vid Plan
och Lärarik. Uppgifterna i materialet kan användas genom att anpas-
sas till skollektioner och fritidsklubbar. De som vill ha mer ingående
information om mänskliga rättigheter och barnets rättigheter kan
bekanta sig med Plan Finlands lektionsserie *Barnets rättigheter x 10*
och Europarådets finskspråkiga *Compasito*-material.

× Med klubbmaterialet hoppas vi kunna stötta barn att växa upp till
modiga, aktiva och kritiska medborgare som tar sitt sociala ansvar,
uppskattar olikheter och respekterar mångfald.

× Plan Finland och utvecklingscentralen Lärarik tackar alla lärare,
ambassadörer och pilotskolor (Korvenkylä skola i Villmanstrand, Lielax
skola i Tammerfors, Jyväskylä normalskola) som har deltagit i projektet.

Symbolförklaringar:

Ytterligare information om frågor som rör barnets rättigheter.

Tips för uppgifterna.

FN:s konvention om barnets rättigheter

Barns rättigheter är mänskliga rättigheter. Därför har alla barn till exempel rätt till liv, mat, hälsa, skydd och utbildning. Dessutom har barn rätt att vara delaktiga och uttrycka sin åsikt samt rätt till jämlikhet.

× Barns rättigheter grundar sig särskilt på FN:s allmänna konvention om barnets rättigheter. Den antogs vid FN:s generalförsamling år 1989 och gäller alla under 18 år. Konventionen om barnets rättigheter föregicks av den mer allmänna och juridiskt mindre bindande deklARATIONEN om barns rättigheter från år 1959.

Konventionen om barnets rättigheter kan delas upp i tre huvudteman:

- 1. Barn har rätt till skydd och omsorg.** Det är i första hand barnets föräldrar som ser till att det sker, men även samhället ska se efter barnet i de fall där föräldrarna inte har möjlighet att göra detta.
- 2. Varje barn har, anpassat efter ålder och utvecklingsnivå, rätt till inflytande i beslut som rör barnet själv.**
- 3. Barn har rätt till en del av samhällets resurser.** De har rätt till att deras rätt till utbildning och andra punkter under barnets rättigheter som samhället ansvarar för efterlevs.

× FN:s konvention om barnets rättigheter är världens mest omfattande ratificerade avtal om mänskliga rättigheter. Alla länder förutom USA har ratificerat den. Finland ratificerade konventionen år 1991. Konventionen om barnets rättigheter innebär att stater har ett ansvar att informera om konventionen.

× FN:s kommitté för barnets rättigheter bevakar konventionen om barnets rättigheter. Länderna rapporterar om sin egen situation gällande barnets rättigheter till kommittén vart femte år. Även icke-statliga organisationer är med och bevakar konventionen, eftersom kommittén för barnets rättigheter kan be organisationer om experthjälp.

FN:s konvention om barnets rättigheter i korthet

- 1.** Varje människa under 18 år räknas som barn.
- 2.** Barnets rättigheter gäller alla barn. Inget barn får diskrimineras på grund av barnets eller dess föräldrars egenskaper, åsikter eller ursprung.
- 3.** Vid alla beslut som rör ett barn ska barnets bästa prioriteras.
- 4.** Staterna ska förverkliga de rättigheter som fastställs i barnkonventionen.

5. Staterna ska respektera föräldrars och andra vårdnadshavares ansvar, rättigheter och skyldigheter i anslutning till barnets fostran.
6. Varje barn har rätt till livet. Staterna ska trygga bästa möjliga förutsättningar för att barnet ska överleva och utvecklas i egen takt.
7. Barnet ska registreras omedelbart efter födseln. Barnet har från födseln rätt till ett namn och ett medborgarskap. Barnet har rätt att veta vilka föräldrarna är och att i första hand bli vårdat av dem.
8. Ett barn har rätt att behålla sin identitet, sitt medborgarskap, sitt namn och sina släktrationer.
9. Ett barn har grundläggande rätt att leva tillsammans med sina föräldrar, förutsatt att han/hon har det bra och tryggt med dem. Ett barn som inte bor med sina föräldrar har rätt att träffa och hålla regelbunden kontakt med båda föräldrarna. Ifall det inte är bra för barnet att träffa föräldrarna kan man hindra umgänge.
10. Om barnet och dess föräldrar har kommit att bo i olika länder, är det statens plikt att i positiv anda och utan dröjsmål behandla en ansökan om familjeåterförening.
11. Staten ska hindra olovligt bortförande av ett barn från ett land till ett annat.
12. Barnet har rätt att fritt uttrycka egna åsikter i alla frågor som rör honom/henne. Barnets åsikter ska beaktas med hänsyn till dess ålder och mognadsgrad.
13. För att uttrycka sina åsikter har barnet rätt att fritt söka, ta emot och sprida information och tankar, förutsatt att detta inte kränker andras rättigheter.
14. Barnet har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Den vägledning föräldrarna ger barnet i detta sammanhang ska respekteras.
15. Barnet har rätt att bli medlem i föreningar och verka i dem.
16. Barnet har rätt till privatliv, hemfrid och brevhemlighet. Barnets heder eller anseende får inte kränkas.
17. Barnet har rätt att via massmedier få tillgång till sådan information som är viktigt för dess utveckling och välfärd. Barn ska skyddas mot information och material som kan ha skadlig inverkan.
18. Föräldrarna har det primära och gemensamma ansvaret för barnets fostran. De har rätt att få stöd i sin uppgift. Föräldrarna ska fungera i enlighet med barnets bästa. Staten bör se till att dagvårds- och barnskyddstjänster står till buds.
19. Barnet ska skyddas mot alla former av våld, försummelse och utnyttjande.
20. Ett barn som inte kan bo med sin familj har rätt till särskilt skydd och stöd. I sådana fall ska man beakta kontinuiteten i barnets fostran, och ta hänsyn till barnets etniska, religiösa och språkliga bakgrund.
21. Adoption kan komma i fråga om det ur barnets synvinkel är det bästa alternativet.
22. Ett flyktingbarn har rätt att få den särskilda omsorg han/hon behöver.

23. Ett handikappat barn ska ges bästa tänkbara vård och hjälp som främjar dess självförtroende och delaktighet.
24. Ett barn har rätt till bästa möjliga hälsa och till den hälso- och sjukvård han/hon behöver. Gravida kvinnor ska garanteras lämplig hälso- och sjukvård.
25. Ett barn som placerats utanför sitt födelsehem har rätt till regelbunden översyn av grunderna för sin omvårdnad och placering.
26. Ett barn har rätt till social trygghet.
27. Ett barn har rätt till den levnadsstandard som behövs för dess utveckling.
28. Ett barn har rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning. Staten ska främja utbildning och studiehjälp på andra stadiet samt förebygga avbrott i studierna.
29. Utbildningen ska utveckla barnets individuella färdigheter, respekt för de mänskliga rättigheterna och för barnets eget språk och egna kultur, ansvarsfullt medborgarskap, tolerans och hänsyn till miljön.
30. Ett barn som tillhör en minoritet eller urbefolkning har rätt till sin egen kultur, religion och sitt eget språk.
31. Ett barn har rätt till vila, lek och fritid, och till att delta i konst- och kulturaktiviteter.
32. Ett barn får inte utföra arbete som kan hindra dess utbildning eller äventyra dess hälsa och utveckling.
33. Ett barn ska skyddas från narkotika och olaglig narkotikahandel.
34. Ett barn ska skyddas mot alla former av sexuellt utnyttjande.
35. Staterna ska förhindra handel med barn.

Artikel 34 och 35: se tilläggsprotokollet om handel med barn samt utnyttjande av barn inom prostitution och pornografi.

36. Ett barn ska skyddas mot alla former av utnyttjande som kan skada dess hälsa och utveckling.
37. Inget barn får utsättas för tortyr eller annan grym eller förnedrande bestraffning. Att fängsla ett barn får endast användas som en sista utväg, och även då ska man beakta barnets åldersrelaterade behov.
38. En person under 18 år får inte värvas till armén och inte heller delta i krigföring. Vid väpnade konflikter ska barn skyddas. (Åldersgränsen har i tilläggsprotokollet har höjts från 15 till 18 år).

Artikel 38: se tilläggsprotokollet om barns deltagande i väpnade konflikter

39. Ett barn som utsatts för någon form av utnyttjande bör få hjälp till rehabilitering och social återanpassning.
40. Ett barn som brutit mot lagen ska skyddas och barnets rättigheter respekteras.
41. Ifall en stats nationella lagstiftning garanterar ett barn större rättigheter än vad barnkonventionen gör, ska de nationella lagarna följas.

- 42. Staten bör se till att alla medborgare är medvetna om barnets rättigheter.
- 43. FN:s kommitté för barnets rättigheter övervakar att denna konvention följs.
- 44.-54. Dessa artiklar behandlar beslut om ratificering av och ändringar i konventionen, rapportering om detta samt konventionens övriga giltighet.

<http://lapsiasia.fi/sv/lapsen-oikeudet/>

FN:s generalförsamling godkände den 19/12 2011 det tredje tilläggsprotokollet om rätten att överklaga FN:s konvention om barnets rättigheter. Tilläggsprotokollet främjar införlivandet av barnets rättigheter på ett betydande sätt genom att stärka tillsynen av konventionen.

Klubbverksamhet

Klubbverksamhet med bra kvalitet i skolan

× Klubbverksamhet i skolan sträcker sig från idrott till vetenskap och allt däremellan. Det som kännetecknar en riktigt bra klubbverksamhet är mångsidiga möjligheter till fritidssysselsättningar.

× Skolans klubbverksamhet har fastställts i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. För att anordna klubbverksamhet rekommenderas en lokal läroplan, och skolans uppgift är att beakta klubbverksamhet i sin årliga arbetsplan.

× Man kan inte kräva någon deltagaravgift från de elever som deltar i skolans klubbverksamhet. Klubbverksamheten i skolan ska vara kostnadsfri, närbelägen och öppen för alla och erbjuda därmed barnen en jämställd möjlighet till förstklassiga, utvecklande och pedagogiska fritidsaktiviteter. Genom att utveckla relationerna mellan elever och lärare främjas elevernas välbefinnande. Det är viktigt för elever att bli hörda och känna delaktighet. De positiva effekterna av klubbverksamhet, bland annat motivation till skolgång och förbättrad laganda, syns i hela skolgemenskapen (Utbildningsstyrelsen 2011).

× Klubbledarna är oftast lärare, men även andra vuxna personer kan vara ledare. För att berika innehållet i klubbverksamheten är det bra att använda organisationer och studenter som klubbledare samt att dra nytta av de metoder och det klubbverksamhetsmaterial som organisationerna har att tillgå. Klubbverksamhet kan vara ett sätt att öka samarbetet mellan skolor och organisationer (Karhuvirta & Kuusisto 2013).

× I de kvalitetskriterier som ställs på skolans klubbverksamhet (Utbildnings- och kulturministeriet 2012) uppmanas utbildningsanordnaren att utveckla och etablera klubbverksamheten på lång sikt, att koordinera innehållet i samarbete med olika förvaltningsområden, tredje sektorn och skolans intressegrupper, att säkerställa klubbverksamhetens mångsidighet och höga kvalitet, att använda klubbverksamheten inom ramen för allmänt, intensifierat och särskilt stöd samt att regelbundet följa upp och utvärdera verksamheten. På skolnivå innebär klubbverksamhetens kvalitetskriterier mångsidig verksamhet, att uppmärksamma särskilda behov samt regelbunden utvärdering. När man bedömer kvaliteten tas förutom detta även hänsyn till hur samarbetet fungerar, säkerheten under elevernas skoldag, återkoppling från eleverna, ledarnas kunskap på såväl individ- och gruppnivå som innehållsmässigt samt hur effektivt verksamheten har marknadsförts.

Att genomföra Verkstad: Världen-klubbar

× På Verkstad: Världen-klubbarna lär vi oss om barnets rättigheter genom att göra saker och uppgifter på ett mediekunskapsinriktat sätt. På klubbarna kan man bekanta sig med nya verktyg, program och arbetsätt. Utrustningen har inget egenvärde i sig utan är ett redskap för att utveckla kritisk mediekunskap. Barnens erfarenhet av att använda medieverktyg är en styrka som också är bra att utnyttja genom att byta roller. Barnen kan få vara de sakkunniga och ledarna elever. Ofta är programmen, arbetsätten och verktygen lättanvända och till tröst bör det sägas att det alltid ingår ett visst mått av ”justering” när det gäller teknik.

× Klubbverksamheten kan planeras som ett stort projekt (film-, radio- eller tidningsprojekt). Bloggar, skoltidningar och filmverktyg för digitalt berättande passar bra som presentationsmetod för slutprodukterna. För att publicera barnens alster krävs tillstånd från föräldrarna och eleverna. Man måste även ta hänsyn till upphovsrätten. I länklistan i slutet av den här boken hittar du mer information om u-länder, barnets rättigheter och mediefostran.

× Klubbinnehållet består av barnets rättigheter och effekterna av deras förverkligande i barns liv både på lokal och global nivå. När klubbar planeras och genomförs är det också viktigt att barnen får delta i till exempel planering och val av uppgifter.

× Klubbarna kan genomföras på många olika sätt. Klubbarnas innehåll och varaktighet varierar beroende på skola. Man kan till exempel ha 4–8 klubb tillfällen. Ett klubb tillfälle är ofta ungefär en timme, men det kan också vara längre.

× Man planerar klubbverksamheten på förhand och tar reda på vilken utrustning som finns på skolan. Om det finns ett mediecentrum i ditt område kan du fråga dem om hjälp. Man kan samarbeta med museum, bibliotek och icke-statliga organisationer.

Att börja med klubbverksamhet:

→ **Att anordna en klubb:** Ta tillsammans med din skolas rektor reda på varifrån och när man kan ansöka om finansiering för klubben, om det är möjligt att få ett ledarpar från en organisation, hur många medlemmar klubben ska ha och om det är möjligt att klubben bjuder på mellanmål.

→ **Marknadsföring av klubben:** Fundera över vilka du ska marknadsföra klubben för, vilken åldersgrupp gruppen riktar sig för, hur så många olika barn som möjligt kan delta, både flickor och pojkar, när klubben ska ordnas, hur länge den ska pågå och vad målet ska vara.

→ **Information:** Fundera över hur information om klubben når hem till barnen och om du behöver tillstånd för fotografering och publicering av föräldrarna.

→ **Introduktion:** De inbjudna ledarna bekantar sig på skolans uppdrag med skolans lokaler och utrustning samt hur man

använder dessa på ett ansvarsfullt sätt. Tillsammans med ledarna kommer man överens om principerna för hur klubben ska bedrivas. I klubbverksamheten följer man skolans säkerhetsplan och -anvisningar samt skolans ordningsregler.

- **Klubbens verksamhetsplan:** Fundera på om klubbverksamheten ska vara ett mer långvarigt projekt eller om man för varje klubbtillfälle ska koncentrera sig på ett eller flera av de på förhand valda temana samt hur gruppstorleken påverkar verksamheten.

Medan klubben bedrivs:

- **Mål:** Fundera över målet för varje grupptillfälle samt hur klubben synliggör FN:s konvention om barnets rättigheter (senare barnkonventionen), barnens delaktighet i planeringen samt uppgifterna både på en lokal och global nivå.
- **Hjälpmedel:** Fundera över vilka hjälpmedel, program, bilder, artiklar m.m. ni behöver under klubbtillfällena. Kontrollera på förhand att hjälpmedlen fungerar och hur många det finns (till exempel internet, videolänkar, ackumulatörer, kablar). Kontrollera också om du själv kan installera de program som klubben behöver i datorn.
- **Alster:** Fundera tillsammans med barnen över hur deras alster kan presenteras utanför klubbverksamheten.

När klubben har avslutats:

- Samla in utvärderingar från barnen.
- Använd utvärderingarna till att utveckla klubbverksamheten.
- Fundera över möjliga samarbeten med till exempel organisationer.
- Fundera på fortsatt klubbverksamhet.

TIPS! Gör en materiallåda där du samlar bland annat intressanta nyheter, bilder eller reklam om barns liv både i Finland och i u-länder. Vid behov kan materialet användas när barnen ska göra uppgifter.

Klubbtilfällenas grundstruktur:

-
1.	Komma i rätt stämning med lek eller samling (10 minuter).
2.	Bekanta sig med temat med hjälp av till exempel en berättelse, en bild, en kortfilm, ett spel eller ett fotografi.
3.	Göra något konkret som passar ihop med temat.
4.	Avsluta temat och titta på alstren (10–15 minuter). På slutet kan man diskutera de frågor som har väckts under klubbtilfället och göra en sammanfattning av de teman och artiklar som har behandlats.
-

Vad ska man tänka på?

× Följande tips har samlats in från de lärare och Plans ambassadörer för barnets rättigheter som deltagit i klubbpilotprojektet:

Praktiska tips:

- Fokusera på marknadsföring och information i början, berätta också om klubbarna i olika klasser.
- Fundera på vad grundtanken med klubben är.
- Använd omgivningen, skolgården och närliggande lokaler så mångsidigt som möjligt.
- Synliggör slutprodukterna.
- Ha en avslappnad och trevlig stämning.

Hur får man barn att delta i klubbarna?

- Att göra något intressant, till exempel ett filmprojekt, som man använder för att arbeta med ämnena.
- Ingen anmälan på förhand – man kan först bara komma och prova på.
- Mellanmål kan locka deltagare till klubben.
- Alla får ett klubbintyg efter att ha deltagit.

Barnens delaktighet:

- Fundera tillsammans på hur ni kan få barnen delaktiga.
- Ge barnen utrymme för egna tankar och idéer.
- En konkret möjlighet att påverka ökar viljan att engagera sig i klubben.
- Att ta med barnen i planeringen ökar deras delaktighet i verksamheten.
- Är det möjligt att dra nytta av skolans egna tutorer och stödelever?
- Försök få andra lärare och elever att delta genom att till exempel anordna en gemensam temadag.

Att behandla barnets rättigheter

- Diskutera barnets rättigheter tillsammans med barnen.
- Koppla samman uppgifterna och aktiviteterna med barnets rättigheter.
- Dela ut artiklarna om barnets rättigheter till barnen så att de kan ta hem dem.
- Det är bra att komma ihåg att man inte hinner gå igenom alla artiklar under klubb tillfällena.

Teman om global fostran:

- Korta inledningar räcker.
- Ta filmer, berättelser och bilder till din hjälp.
- Man behöver inte veta allt på förhand.
- Hitta mer information genom att till exempel använda länklistan, berättelser, filmklipp och tidningsartiklar.
- Sök information och diskutera teman med hjälp av konkreta saker (till exempel mat och kläder).

Mediefostran:

- Fundera över hur ni kan använda medieverktyg och metoder på ett varierande sätt.
- Ta hjälp av eleverna och det läromaterial som finns.
- Var modig och prova på olika medieverktyg.
- Fundera över media och skapa egen media.
- Tänk på åldersgränser och upphovsrätt.
- Överväg att skaffa ett arbetspar till klubbarna, till exempel en ambassadör från Plan eller en stödelev.
- Prova på lite grann, man behöver inte göra allt.
- Man behöver inte veta eller kunna allt innan.
- I klubben lär man sig tillsammans om barnets rättigheter och mediekunskap.
- Man slutar aldrig att lära sig, det viktigaste är att ha ett öppet sinne och våga.

KLUBBMODELLER

Uppvärmningsövningar för klubb tillfällen

Uppgift 1: *Namnlek – min mormor kom från Vietnam*

Syfte: lära sig att berätta historier och lära känna andra

Tidsåtgång och arbetssätt: 10–15 minuter, gruppuppgift

Hjälpmedel: ett eget föremål

× Sätt er i en cirkel. En person börjar berätta: ”Jag är Lisa (personens eget namn) och min mormor kom från Vietnam och därifrån tog hon med sig den här saken som man gör så här med (visar någon rörelse).” Alla som sitter i cirkeln upprepar namnet och rörelsen. Nästa person i cirkeln fortsätter den första personens berättelse genom att hitta på en fortsättning på den med sitt eget föremål: ”Du är Lisa och din mormor kom från Vietnam och tog med sig en sak som man gör så här med. Jag heter Jakob och min kusin kom från Australien och därifrån tog han med sig den här saken som man gör så här med” och så vidare. Samtliga upprepar alla föregåendes namn och rörelser. Man går igenom alla som sitter i cirkeln.

Uppgift 2: *Jordglobslek*

Syfte: lära känna de andra barnen

Tidsåtgång och arbetssätt: 10 minuter, gruppuppgift

Hjälpmedel: krita eller målartejp

× Ta krita eller målartejp och gör en cirkel på golvet. Cirkeln ska symbolisera jorden. Turas om att ställa er i jordgloben utan att ta kontakt med varandra. Börja så småningom visa reaktioner mot varandra på ledarens uppmaning, först genom försiktig ögonkontakt, sedan kan ni le och i slutet kan ni hälsa på varandra med påhittade språk och gester. Försök hitta olika kommunikationssätt med varandra. Fundera efteråt på vilka sätt att hälsa och uppmärksamma medmänniskorna som var roliga.

Uppgift 3: *Trädet med barnets rättigheter*

Syfte: sätta sig in i FN:s konvention om barnets rättigheter

Tidsåtgång och arbetssätt: 10–20 minuter, gruppuppgift

Hjälpmedel: pysselsaker, en stor kartong, artiklarna i barnkonventionen.

× Bygg upp ett gemensamt träd på en vägg i klassrummet. Ta fram FN:s konvention om barnets rättigheter och läs artiklarna. Använd sedan era egna händer som mallar för trädets ”löv”, klipp ut era egna löv ur ett papper, skriv de två artiklar var och en av er tycker är viktigast på lövet och sätt fast det på trädet. Alternativt kan ni lägga till ett nytt löv på trädet vid varje klubb tillfälle. Skriv även andra saker ni tycker är viktiga på löven. Fundera tillsammans på vilka artiklar som är livsnödvändiga

för ett bra liv. Gå igenom vad som står på löven. Vilka svar och tankar kom fram? Påminde de om varandra? Var det svårt att välja artiklar?

Uppgift 4: Skeppsbrottet

Syfte: fundera på vad en människa behöver för att klara sig

Tidsåtgång och arbetssätt: 10 minuter, individuell uppgift och gruppuppgift

Hjälpmedel: FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen)

× Fundera på de fem viktigaste sakerna ni skulle behöva för att klara er om ni skulle råka ut för ett skeppsbrott och hamna på en öde ö. Ta artiklarna i barnkonventionen till er hjälp. Diskutera vilka saker var och en av er valde och varför. Bestäm till slut gemensamt de fyra allra viktigaste sakerna och tänk igenom vad en människa behöver för att klara sig eller att ha ett bra liv, och om det är svårt att välja de sakerna.

Uppgift 5: Vad är viktigt?

Syfte: sätta sig in i FN:s konvention om barnets rättigheter

Tidsåtgång och arbetssätt: 15 minuter, individuell uppgift och gruppuppgift

Hjälpmedel: ett stort papper, pennor, pappersbitar i olika färger (små post-it-lappar), påståenden

× Gå igenom påståendena, varav en del är artiklar i barnkonventionen och en del inte. Det kan finnas ungefär 6–10 påståenden. Sedan tar alla tre små färgade pappersbitar eller post-it-lappar och fäster dem på de tre påståenden de tycker är viktigast.

× Vänd pappret upprätt så att ni kan se påståendena och lapparna som en grafisk stapel och diskutera vilka artiklar och saker som kom fram. Fundera på om man över huvud taget kan sätta artiklarna i prioritetsordning. Vilka artiklar tillgodoser människans grundbehov och skapar förutsättningar för att klara sig? Fundera på om barn i u-länder skulle ha svarat likadant.

TIPS! Ni kan testa att göra uppgiften i ett Excelark, där ni kan göra olika grafiska cirkeldiagram eller staplar.

ALLA BARN HAR RÄTT
ATT GÅ I SKOLA

ALLA BARN SKA LYDA
SINA FÖRÄLDRAR

ALLA BARN FÅR VARA
UPPE SENT

ALLA BARN HAR RÄTT
ATT LEKA

Uppgift 6: Jordens befolkning

Syfte: Att på ett åskådligt sätt se hur jordens befolkning är uppdelad

Tidsåtgång och arbetssätt: 15 minuter, gruppuppgift

Hjälpmedel: stolar

× Illustrera jordens befolkning i proportion till världsdelarnas yta genom att använda stolar och människor. Stolarna representerar världsdelarna på så sätt att en stol är 10 % av jordens yta, och en människa representerar 10 % av jordens befolkning. Ställ i ordning stolarna så att de representerar världsdelarna och turas om att sätta eller ställa er på stolarna efter folkmängden. Under uppgiften måste man fundera på hur man ska ställa sig när man inte kan dela på stolarna eller människorna. Diskutera hur befolkningen har fördelats på jorden. Var det någonting som förvånade er?

Jorden

→ Av jordens yta består 70 % av vatten och 30 % av land.

→ Totalt finns det ungefär 7 miljarder människor på jorden.

Världsdel	Folkmängd av jordens totala folkmängd:	Yta av hela jordens yta:
Asien	60 %	30 %
Afrika	14 %	20 %
Europa	11 %	16 %
Nordamerika	8 %	12 %
Sydamerika	6 %	7 %
Oceanien	0,5 %	6 %
Antarktis	0,00002 %	9 %

Uppgift 7: Musik från hela världen

Syfte: bekanta sig med andra kulturer med hjälp av musik

Tidsåtgång och arbetssätt: 10 minuter, gruppuppgift

Hjälpmedel: internet, musik från hela världen (sök också på internet med hjälp av sökordet *world music*).

× Bekanta er med andra kulturer genom att lyssna på musik från hela världen. Fundera på varifrån i världen musiken kommer och vad ni vet om kulturen i fråga, till exempel vilken mat man äter där eller vilka lekar man leker. Vid varje klubb tillfälle kan ni fördjupa er i ett nytt land och en ny kultur.

Uppgift 8: *Presentera ditt drömyrke eller din drömhobby*

Syfte: berätta om sina drömmar och förstå hur viktigt det är med utbildning

Tidsåtgång och arbetssätt: 15–25 minuter, gruppuppgift

× Gör pantomimer av era drömyrken och drömhobbyer medan de andra försöker gissa vilket yrke eller vilken hobby det handlar om. Pantomimer kan antingen vara stillastående eller rörliga. Diskutera hur mycket studier drömyrkena och -hobbyerna kräver och om det skulle vara möjligt att utöva dem utan utbildning. Fundera även över om det finns motsvarande yrken och hobbyer i u-länder.

Uppgift 9: *Rollspel – barn på rast*

Syfte: prova på olika typer av roller

Tidsåtgång och arbetssätt: 15 minuter, gruppuppgift

× Börja med att kort diskutera vilka och hurdana personer som finns ute på skolgården under rasterna. Vilka typer av roller kan olika personer ha? Till exempel flicka, pojke, blyg, vild, hjälpsam, störig, lärare, rastvakt, förstaklassare, sjätteklassare. Välj två roller utan att avslöja dem för de andra.

× Iscensätt följande situation: det är rast, några personer kommer så småningom till en viss plats och tar kontakt med varandra med gester och samtal. Byt i något skede roll utan att de andra får veta om det. Observera vad som händer.

× Fundera i slutet av leken på följande frågor: Vilken typ av interaktion skedde mellan karaktärerna? Ändrades den i något skede? Kände du igen rollerna och hur de olika rollerna påverkade situationen? Fundera över vilka typer av roller vi alla har i våra liv och om vi kan välja vilka roller vi har. Fundera särskilt över vilka roller flickor och pojkar kan ha här och i u-länder.

TEMABLOCK FÖR FYRA KLUBBTILLFÄLLEN

Att uttrycka sin åsikt och påverka

Temablock för fyra klubbtilfällen

× I det här temablocket behandlas bland annat följande artiklar i FN:s konvention om barnets rättigheter:

Artikel 12: Barnet har rätt att fritt uttrycka egna åsikter i alla frågor som rör honom/henne. Barnets åsikter ska beaktas med hänsyn till dess ålder och mognadsgrad.

Artikel 13: För att uttrycka sina åsikter har barnet rätt att fritt söka, ta emot och sprida information och tankar, förutsatt att detta inte kränker andras rättigheter.

Artikel 14: Barnet har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Den vägledning föräldrarna ger barnet i detta sammanhang ska respekteras.

Artikel 17: Barnet har rätt att via massmedier få tillgång till sådan information som är viktigt för dess utveckling och välfärd. Barn ska skyddas mot information och material som kan ha skadlig inverkan.

× Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) har alla barn rätt att uttrycka sin åsikt och bli hörda. Att uppmuntra ett barn att uttrycka sin egen åsikt är att låta barnet delta i samhället. Samtidigt sår man ett frö av förståelse för möjligheterna att påverka saker själv.

× Syftet med detta temablock är att öva sig i att uttrycka sin åsikt och i sina möjligheter att påverka samt att lära sig mediekunskap. Samtidigt lär man sig se samband mellan utmaningar och brister i ens egen vardag och utmaningar i vardagen för barn i u-länder. Med hjälp av uppgifterna funderar man även på hur barns röster och åsikter kommer fram i media.

× Det är tänkt att det här temablocket på fyra klubbtilfällen ska pågå i sammanlagt fyra timmar. Det passar särskilt bra om man diskuterar barnets rättigheter ur ett eller två perspektiv eller om man siktar på att arbeta med verksamheten under en särskild temadag.

× Det finns flera uppgiftsalternativ under klubbtilfällena, där man kan välja de uppgifter som passar gruppen bäst. Beroende på klubbtilfallenas längd kan man även dela ut extrauppgifter och göra uppgifter

under klubbtilfallet. Till exempel går det lätt åt flera klubbtilfällen till att göra animationer. Med hjälp av länklistan kan man bättre sätta sig in i metoder och teman.

Temadagar kan till exempel vara följande:

- FN:s världsvattendagen 22/3
- FN:s internationella demokratidagen 15/9
- FN:s internationella flickdagen 11/10
- Europarådets demokratidagen 14/10
- FN:s internationella barndagen 20/11
- FN:s mänskliga rättigheternas dag 10/12

Temablocket centrala frågor:

- Hur kan man göra barn delaktiga i olika frågor och få dem att vilja påverka saker?
- Vilka möjligheter att påverka har ett barn i Finland jämfört med barn i andra länder?
- Hur hörs barnens röst i media?

Klubbtilfällenas teman:

Tillfälle 1	Hörs barnens röst i media?
Tillfälle 2	Öva på att uttrycka sin åsikt.
Tillfälle 3	Att synliggöra sina åsikter.
Tillfälle 4	Titta på alstren, sammanfattning.

Klubbtilfälle 1 – Blir barnens röst hörd?

Syfte: Öva på att uttrycka sin åsikt och undersöka hur barn blir hörda och hur barnets rättigheter syns i media.

Uppgift 1: Speakers corner – säg din åsikt

Tidsåtgång och arbetssätt: 30 minuter, individuell uppgift och gruppuppgift

Hjälpmedel: stol eller podium

× Håll ett tal på en minut om en åsikt ni står för och som har samband med artiklarna i barnkonventionen. Exempel på lämpliga teman är ”Alla barn borde ha rätt att gå i skolan” eller ”Alla barn har rätt till lek och fritid”. Fundera på några centrala saker och träffande slagord och motiveringar till era åsikter och lyft fram dessa under talet. Presentera

era åsikter i Speakers corner-stil, vilket innebär att ni ställer ett podium framför klassen där alla får turas om att ställa sig på för att säga sin åsikt. Prata så övertygande som möjligt.

Extrauppgift: *Att skriva ner sina åsikter*

Tidsåtgång och arbetssätt: 30 minuter, parövning eller individuell övning

Hjälpmedel: bloggportal

× Skriv en kärnfull debattartikel i en blogg eller dagstidning utifrån den åsikt som ni presenterade. På bland annat Tidningarnas förbunds webbplats finns det tips om hur du skriver en debattartikel.

Uppgift 2: *Alla är vi olika och lika – jämför reklam*

Tidsåtgång och arbetssätt: 20 minuter, gruppuppgift

Hjälpmedel: 2–3 reklamexempel med barn från Finland och andra länder, artiklar från barnkonventionen

× Sätt upp reklamerna bredvid varandra och titta först på dem under tystnad. Alla barn i världen har mycket gemensamt. Diskutera sedan bilderna och likheterna dem emellan genom att ta nedanstående frågor till hjälp. Ni kan skriva era observationer bredvid bilderna.

Fundera över följande:

- Vad syntes i reklamen?
- Vilken information fick ni om barnen i reklamen?
- Hade barnen i reklamerna något gemensamt, fanns det några likheter? Familj, livssituation, fritid, skolgång, drömmar och önskningar?
- Se över artiklarna i barnkonventionen och fundera över om artiklarna efterlevs i reklamerna.
- Vad försöker man marknadsföra med reklamerna?
- Vilka knep hade man använt i reklamerna för att människor skulle bli intresserade av dem?
- Tror ni att de saker som berättades om barnen i reklamerna stämde?
- Fundera även över var ni ser reklam.

Extrauppgift: *Hur påverkas man av reklam?*

Tidsåtgång och arbetssätt: 40 minuter, arbete i liten grupp

Hjälpmedel: pysselsaker/dator/pekplatta, bildredigeringsprogram

× Gör en egen tidningsreklam eller reklamaffisch. Fundera över vad ni vill göra reklam för, vem reklamen ska rikta sig till, vilken information ni vill sprida om den produkt/sak ni gör reklam för och vilka metoder ni använder för att vara övertygande och väcka människors intresse. Gör två versioner av reklamen, där den ena är så sanningsenlig som möjligt och den andra en överdriven version. En reklam kan bestå av bland annat fotografier, väl valda färger, former, olika typer av textfonter och skisser. När ni gör den överdrivna versionen kan ni även använda ett bildredigeringsprogram.

Uppgift 3: *Blir barnens röst hörd i media?*

Tidsåtgång och arbetssätt: 20–30 minuter, parövning eller gruppövning i liten grupp

Hjälpmedel: nyhetsbilder och -artiklar från utlandet som tilltalar åldersgruppen (även positiva nyheter), färdiga pratbubblor

× Läs först artiklarna som handlar om att uttrycka sin åsikt, bland annat artikel 14 (rätt till tankefrihet) och granska mediernas nyhetsutbud ur ett barns perspektiv. Granska nyhetsbilderna i smågrupper, antingen genom att varje grupp får en egen bild eller att grupperna går runt från bild till bild. Spara lite mer tid till den sista bilden.

× Studera bilderna i gruppen och samtala om de tankar som bilderna väcker. Diskutera vad som händer i bilden. Sätt fast tomma pratbubblor på bilderna och skriv vad ni tror att barnen på bilden tänkte när bilden togs och vad barnen på bilden vill med sin framtid. Fundera på hur situationen på bilden kan kopplas ihop med vardagen för ett barn som bor i Finland. Kan vi ha liknande situationer? Vilka typer av situationer? Gör ni någonsin samma sak som barnen på bilden? Vilka likheter kan det finnas mellan era liv och livet för barnen på bilderna?

Extrauppgift: *Blir barnens röst hörd i tidningsartikeln?*

Tidsåtgång och arbetssätt: 20 minuter, parövning eller övning i liten grupp

Hjälpmedel: nyhetsbilder och -artiklar

× Läs artiklarna som hör ihop med nyhetsbilderna. Fundera på om barnens perspektiv och åsikter kommer fram i artikeln eller bildtexten.

TIPS! Man kan även granska uppgiftens syfte – om barnens röst blir hörd i media – via andra medier.

Klubbtilfälle 2 – Jag tycker att...

Syfte: Öva på att uttrycka sin åsikt på olika sätt samt att se samband mellan utmaningarna och bristerna i sin egen vardag och utmaningarna för barn i u-länder.

Uppgift 1: Jag har en åsikt!

Tidsåtgång och arbetssätt: 40 minuter, uppgift för två grupper

Hjälpmedel: videokamera, pekplatta, telefon eller digitalkamera (kontrollera att hjälpmedlen är laddade)

× Välj ett ämne som rör barnen, till exempel frågor eller utmaningar i samband med vägen till skolan. Halva gruppen funderar och diskuterar konkreta brister som hänför sig till att röra sig i sitt eget närområde, medan den andra halvan av gruppen funderar på samma brister i u-länderna. I närområdet kan det till exempel handla om ett trasigt cykelställ eller en farlig väg man måste korsas, medan det i u-länder kan handla om för långa skolvägar eller utmanande väderförhållanden.

× Fundera i gruppen på vad ni vill säga om ämnet. Skriv på förhand ner ett kort referat (ungefär 10 meningar) och filma ett kort videoklipp om ämnet (ungefär 1 minut) där man samtidigt hör referatet. Referatet kan presenteras synligt i bild som en reporter eller utanför bild som bara röst. Fundera noga på inspelningsplatsen och miljön omkring, så att det blir intressant för den som tittar. Fundera på vad som händer i bilden. Filma hela sekvensen i en enda tagning eller med några meningar i taget.

Extrauppgift: Vi lär oss sätt att påverka

Tidsåtgång och arbetssätt: 40 minuter, uppgift för två grupper

Hjälpmedel: dator

× Skriv ett upprop och gör en plan på hur ni ska gå tillväga med uppropet, det vill säga hur och till vem ni ska påpeka den brist som ni har beskrivit. Ta reda på vem som är ansvarig för det ärende ni rapporterar om, till exempel kommunchefen, kommunfullmäktige, en lärare eller en rektor. Skicka er film till den ansvariga instansen och fråga vad de tänker göra åt saken. Ge även era egna förslag till ändring. Bifoga även den artikel från barnkonventionen som hör ihop med ämnet.

Uppgift 2: Uppgifter för att uttrycka sin åsikt

(Alternativa uppgifter)

a. Åsiktsgraffiti

Tidsåtgång och arbetssätt: 45 minuter, gruppuppgift

Hjälpmedel: stora, stadiga papper eller en plywoodskiva (fråga efter en sådan på till exempel återanvändningscentralen), målarfärg eller sprejfärg, andningsskydd

× Välj ett ämne för er åsikt, och ta artiklar från barnkonventionen till er hjälp. Sätt fast ett så stort papper som möjligt eller en plywoodskiva på en synlig plats på en vägg. Börja sedan skriva, måla eller rita er egen åsikt om det ämne ni kommit överens om. Om ni sätter upp en åsiktsvägg på skolan kan alla elever uttrycka sin åsikt där, till exempel på FN:s dag om barnets rättigheter den 20 november. Fundera över hur graffitiväggen skulle fungera bäst och vilka utmaningar som kan uppstå i samband med den. Diskutera sedan de åsikter som har kommit upp på väggen.

b. En bra demonstration

Tidsåtgång och arbetssätt: 45 minuter, arbete i liten grupp

Hjälpmedel: pysselsaker

× Fundera tillsammans över ett positivt nyhetsinslag som ni skulle vilja förmedla om ett av de u-länder ni har valt. En bra demonstration sker på en offentlig plats. Ni kan till exempel dela ut lappar på rasterna där det står någon positiv information eller nyhet som ni har tagit reda på om barn i ett u-land. På samma sätt kan ni sprida informationen via en blogg eller sms, med eller utan en passande bild. Kom själva med fler förslag på hur ni kan sprida positiva nyheter. Ta hjälp av länklistan i guiden när ni söker information.

c. Runt omkring och överallt – åsikter på offentliga platser

Tidsåtgång och arbetssätt: 45 minuter, gruppuppgift

Hjälpmedel: kriter, höstlöv, stenar m.m.

× Gör den här uppgiften utomhus och ta material från naturen till er hjälp. Fundera i förhand på en sak som ni vill berätta er åsikt om. Ta artiklarna i barnkonventionen till er hjälp. Det ska vara kort och kärnfullt, kanske 1–2 ord, nummer eller symboler. Presentera er åsikt till exempel genom att lägga en sten på marken, rita något med kriter på asfalten eller fästa höstlöv på ett stängsel.

Klubbtilfälle 3 – Låt åsikterna synas

Syfte: Gör era åsikter synliga genom ett längre projekt med hjälp av en animation eller flash mob. I samband med att ni övar på att uttrycka er åsikt kan ni lära er nya mediekunskaper.

Uppgift 1: Animerad åsikt

Tidsåtgång och arbetssätt: 50–100 minuter (kan delas upp på två tillfällen), arbete i par eller smågrupper

Hjälpmedel: färgglada papper, flera kameror och stativ. Läs först instruktioner om animering via länksidorna, eller sök information på internet med hjälp av sökordet *cut out-animation*.

× Se animerade artiklar på internet för att få inspiration. Du hittar dem på finska här: vimeo.com/groups/planglobaalikoulu

× Fundera över vilken artikel ni vill animera. Gör sedan en kort planering och ett manus, där budskapet i er animation presenteras kortfattat: vilka som medverkar, var de är och vad de ska säga. När man gör en cut out-animation använder man pappersbitar i flera färger och skapar människor, figurer och landskap av dem. Man flyttar bitarna lite i taget och tar en bild efter varje flytt. När man flyttar till exempel händer, fötter, träd, moln eller föremål lite åt gången skapas en rörelse i bilden. Bilderna blir rörliga när man i slutet tittar igenom dem snabbt efter varandra som i en film. Arbetssättet tar tid, men det är lätt, roligt och belönande. En animation kan vara 30–60 sekunder lång.

Uppgift 2: Flash mob

Tidsåtgång och arbetssätt: 50–100 minuter, gruppuppgift

Hjälpmedel: beror på tillvägagångssätt, videokamera

× Flash moben kan genomföras till exempel i samband med en temadag eller en artikel i barnkonventionen. Titta på flash mobs på internet på finska för att få inspiration, till exempel Plans flash mob som gjordes på flickdagen (vimeo.com/plansuomi) och planera sedan en egen.

× Fundera på ett tema eller ämne ni vill ta ställning till på en offentlig plats. Fundera också över var flash moben ska äga rum och vilken rekvisita ni behöver, vad ni ska göra, hur många människor som ska vara med, vilka som ska bjudas in och på vilket sätt man ger de deltagande information på förhand. Filma händelsen och fundera på var ni skulle kunna visa den i efterhand.

Flash mob

En flash mob innebär att en grupp människor kommer till en på förhand bestämd plats en viss tid för att göra något oväntat, som att uttrycka sin åsikt på ett roligt sätt och väcka uppmärksamhet för en viktig sak. Man kan till exempel sjunga, dansa eller låta deltagarna forma ord eller symboler. Med en flash mob vill man oftast göra folk uppmärksamma på något.

Klubbtilfälle 4 – Hur kan jag påverka?

Syfte: Titta på animationerna eller flash mob-filmerna och samtala om upplevelserna och de artiklar i barnkonventionen som det handlade om. Fundera även över de egna möjligheterna att påverka saker.

Diskutera tillsammans:

- ...⇒ Vad kommer ni ihåg från klubbtilfällena?
- ...⇒ Vad har ni lärt er om barnets rättigheter?
- ...⇒ Vad har varit roligt?
- ...⇒ Hur kan jag påverka mitt eget liv eller livet för barn i ett u-land?

TEMABLOCK FÖR SEX KLUBBTILLFÄLLEN

Projekt om födelseregistrering och utbildning

Temablock för sex klubbtilfällen

× I det här temablocket behandlas bland annat följande artiklar i FN:s konvention om barnets rättigheter:

- **Artikel 7:** Barnet ska registreras omedelbart efter födseln. Barnet har från födseln rätt till ett namn och ett medborgarskap. Barnet har rätt att veta vilka föräldrarna är och att i första hand bli vårdad av dem.
- **Artikel 8:** Ett barn har rätt att behålla sin identitet, sitt medborgarskap, sitt namn och sina släktrelationer.
- **Artikel 19:** Barnet ska skyddas mot alla former av våld, försummelse och utnyttjande.
- **Artikel 28:** Ett barn har rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning. Staten ska främja utbildning och studiehandledning på andra stadiet samt förebygga avbrott i studierna.

× Officiell födelseregistrering av ett barn är en av de mest centrala delarna för att ge barnet möjligheter att bland annat vaccineras och gå i skola. Födelseregistreringen verifierar att barnet offentligt ”existerar”. Målet med det här temablocket är att fundera över och förstå betydelsen av födelseregistrering och skolgång för förverkligandet av barnets rättigheter, både i Finland och i u-länder.

× Temablocket på sex klubbtilfällen är tänkt att ta sammanlagt sex timmar och passar särskilt bra om man arbetar med barnets rättigheter ur ett par olika perspektiv och använder till exempel film- eller radioprojekt som arbetsätt under alla klubbtilfällen.

× Det är bra att reservera gott om tid och satsa på god planering och ett bra manus när man gör ett film- eller radioprogram. Det lönar sig att spela in programmet efter manuskriptet så att det inte går åt så mycket tid till att klippa filmen eller ljudfilerna i efterhand. I det här temablocket kommer uppgifterna, till exempel intervjuerna och gatugallupundersökningarna, i en särskild ordning. Det är dock möjligt att ändra ordningen efter den plan och det manus som ni utarbetar under det första klubbtilfallet. Lämplig längd på det slutgiltiga film- eller radioprogrammet är 3–5 minuter. I länklistan hittar ni länkar till

filmer och tips på hur man gör ett film- eller radioprogram som ni kan ha som grund för klubb tillfällena.

Temablokets centrala frågor:

→ Varför är födelseregistrering viktigt?

→ Varför är utbildning viktigt?

→ Hur kan man genom sina egna val påverka världens eller sin egen framtid?

Klubb tillfällenas teman:

Tillfälle 1 Födelseregistrering. Skapa rollfigurer.

Tillfälle 2 Utbildning. Rollfigurernas berättelser samt manus.

Tillfälle 3–4 Drömmar och skolgångens utmaningar. Manus, intervju, film- eller ljudinspelning.

Tillfälle 5 Film- eller ljudinspelning, löpsedlar.

Tillfälle 6 Hur kan jag påverka? Titta eller lyssna på programmen.

Klubb tillfälle 1 – Karaktärerna i programmet skapas

Syfte: Förstå vikten av födelseregistrering och börja skapa karaktärer till film- eller radioprogrammet.

Uppgift 1: *Jag har ett id-kort*

Tidsåtgång och arbetssätt: 25 minuter, parövning eller övning i små grupper

Hjälpmedel: papper, pennor

× Se animationen *Jag vill gå i skolan* som inledning

(1 minut, 40 sekunder). Filmen på finska finns på adressen:

vimeo.com/groups/plangloabalikoulu

× Fundera tillsammans över varför det är viktigt med registrering av nyfödda barn. Vilken information behöver man för födelseregistrering? Vad behöver man ett id-kort till?

× Skapa sedan karaktärer till ert film- eller radioprojekt. Ta ett papper och rita en person som får representera ett barn. Tanken är att hitta på olika personuppgifter för den här personen. Gör ett eget id-kort till barnet utifrån den viktigaste information ni har hittat på om honom eller henne. Id-kortet ska innehålla barnets förnamn, efternamn, kön, födelse tid och -plats samt nationalitet. Personen kan bo antingen i Finland eller i ett u-land. Ni kan även rita en bild av barnet på identitetshandlingen. Använd de personer ni har skapat som huvudpersoner i filmprojektet.

× Lägg även till egenskaper, personlighetsdrag och annan information om karaktären.

× Jämför era karaktärer – hur blev de? Blev till exempel alla barn från Finland likadana? Fundera på om det finns något ”typiskt” finskt.

Uppgift 2: Jag vill gå i skolan-lek

Tidsåtgång och arbetsätt: 25 minuter, arbete i liten grupp

Hjälpmedel: id-kort (se föregående uppgift)

× Dela in klassrummet eller skolgården i olika serviceställen som till exempel skola, arbetsplats, hälsostation, mobiltelefonaffär och registreringskontor för giftermål. Gör små grupper där ni hittar på ett serviceställe och vilken specifik information som behövs där. Skriv ner informationen och sätt upp den på servicestället. Fundera på vilken information som behövs för att man ska kunna erbjuda service vid er station. Välj anställda till stationerna.

× Innan ni börjar gå runt på de olika serviceställena, täck för några personuppgifter på era kort, till exempel födelseort, nationalitet eller födelseort, så att det blir svårare att uträtta ert ärende. Gå sedan runt till alla stationer och testa vilken service ni lyckas få på vart och ett av ställena med hjälp av den information som står på era id-kort.

× Diskutera till sist tillsammans vilka svårigheter ni hade, hur till exempel kön, ålder eller bristande information gjorde det svårare för er att uträtta ärendet.

Födelseregistrering

Födelseregistrering betyder offentlig registrering av ett barn som har fötts. Det ska utgöra en del av folkbokföringsregistret där man erkänner att en person existerar, stärker familjereaktioner juridiskt och registrerar de viktigaste händelserna i en persons liv, som till exempel giftermål. Tack vare registreringen kan ett barn även få ett födelsebevis och en identitetshandling som bland annat gör det lättare att få möjlighet att gå i skolan och vaccinera sig samt hindrar att man hamnar i barnäktenskap eller barnarbete.

ETUNIMET/FÖRNAMN

SUKUNIMI/EFTERNAMN

SURUPUOLI/KÖN

SYNT.AIKA JA -PAIKKA/
FÖDELSE DATUM OCH -ORT

KANSALAISSUUS/MEDBORGARSKAP

Klubb tillfälle 2 – Bättre framtid genom utbildning

Syfte: Diskutera vikten av utbildning och skapa bakgrundsinformation till karaktärerna.

Uppgift 1: *Mer än en dröm – varför är det viktigt med utbildning?*

Tidsåtgång och arbetssätt: 25 minuter, gruppuppgift

Hjälpmedel: internet, till exempel visuella minnesanteckningar, det vill säga sketchnoting

× Se filmen *Mer än en dröm* (6 min). Filmen finns på adressen:

vimeo.com/groups/planglobaalikoulu

× Fundera efter det på frågorna nedan och gör visuella minnesanteckningar (sketchnoting). Med andra ord: formulera era svar och tankar med ord och bild genom att snabbt rita enkla bilder – streckgubbar går bra – och använd grafiska element (streck, pilar, pratbubblor m.m.). Leta reda på exempel på visuella minnesanteckningar från internet på förhand. Håll svarstiden kort, till exempel en minut, så att man inte tar för lång tid på sig att tänka på vad man ritar.

→ Vad har du lärt dig i skolan?

→ Vad tycker du är roligast i skolan? Vad tycker du är tråkigast?

→ Hur skulle din drömskola se ut? Vilka saker skulle finnas där?

→ Vilken nytta har du haft av att gå i skolan?

× Titta på varandras visualiseringar och fundera på om svaren skulle vara likadana i ett u-land. Fundera över skolgångens betydelse i flickors och pojkars liv.

Uppgift 2: *Berättelse om ett barns liv*

Tidsåtgång och arbetssätt: 30 minuter, arbete i liten grupp

Hjälpmedel: bilder från tidningar eller internet (till exempel från Wikimedia Commons-sidan med Creative commons-licens), papper och penna, sax, pinne

× Bilda små grupper med 3–5 personer i varje grupp. I dessa grupper hittar ni sedan på bakgrundshistorier till personerna i film- eller radioprogrammet och skriver ett manus.

× Ge mer bakgrundsinformation till era karaktärer under det sista tillfället. Välj fem bilder från tidningar eller internet som på något sätt hör ihop med era karaktärers liv, och fördjupa bakgrundsinformationen genom att använda bilderna. Fundera bland annat på följande saker: skolgång, drömmar, familj, släktingar, vänner, intressen, hem och livsmiljö (landsbygd/stad).

× Presentera karaktärerna för varandra. Börja sedan utveckla berättelsen med hjälp av en talpinne. Pinnen går från person till person inom gruppen och den som har pinnen får prata och hitta på en fortsättning på berättelsen om de påhittade personerna. Försök ge alla karaktärer en roll i er berättelse. Kom ihåg att temat är födelseregistrering och skolgång (eller något annat tema som ni valt).

× Skriv ner berättelsen ni har kommit på samt de viktigaste punkterna i manusform. I det här skedet kan ni fortfarande ändra berättelsen. Berättelsen ska innehålla en början, händelser i mitten och ett slut. Fundera särskilt på vilka personer som hör till berättelsen, vem huvudpersonen är, vilka roller personerna har (till exempel inom familjen), vad de gör, var berättelsen utspelar sig, vad som händer i berättelsen, vad personernas största utmaning är (i samband av skolgång eller födelseregistrering) och hur man löser problemen. Berättelsen kan även ha en oväntad vändning. Diskutera tillsammans vilka typer av berättelser som skapas. Ni kan fortsätta med manuset nästa gång.

Nyttan med utbildning

- ...⇒ Utbildning bidrar till att minska fattigdom och ojämlikhet.
- ...⇒ Utbildning ökar kunskap om hälsa och miljö, och minskar på så sätt bland annat barnadödlighet.
- ...⇒ Barn som utbildas får ofta möjlighet att delta i vaccinationsprogram, får tillgång till rent vatten och får ta del av skolmåltider.
- ...⇒ Utbildning bidrar till att barn blir hörda i samhället och kan uttrycka sin egen åsikt.
- ...⇒ Utbildning har konstaterats minska antalet flickor som gifter eller blir gravida tidigt.
- ...⇒ Utbildning ökar flickors möjligheter att arbeta i framtiden. Utbildning ökar flickors inkomstnivå och ger dem förutsättningar att ta hand om sitt eget liv och sin familj.

Klubb tillfälle 3–4 – Tystnad, tagning

Syfte: Reflektera över drömmar och utmaningar med skolgång, göra klart manuset, välja roller, spela in programmet.

× Under de följande två klubb tillfällena gör ni färdigt manuset och spelar in programmet. Ni kan alternera mellan intervju och gatugallup under klubb tillfällena. Fundera på var i manuset dessa ska med. Kom överens om rollerna och leta reda på eventuell rekvisita.

Uppgift 1: Mitt drömyrke

Tidsåtgång och arbetsätt: 50 minuter, arbete i liten grupp

Hjälpmedel: kamera, pekplatta eller annat hjälpmedel som passar för inspelning

× Se filmen *Dansdrömmar* (2 min 33 s). Filmen finns på adressen: vimeo.com/groups/planglobaalikoulu

Diskutera följande frågor tillsammans:

- Varför har inte alla barn i världen samma möjligheter till utbildning och vilken nytta har man av utbildning?
- Vilka hinder kan det finnas för barn när det gäller skolgång i Finland respektive ett u-land?
- Varför är det inte säkert att flickor får gå i skolan?
- Kan drömyrken vara lika överallt i världen och vilket är ditt eget drömyrke?

× Gör en intervju om utmaningarna med skolgång. Fundera på vem som ska intervjuas vilka personer och i vilken situation. Turas om att intervjuas personerna om deras drömyrken och spela in intervjuerna. Tänk ut frågor på förhand och gå igenom grunderna för en bra intervju-teknik:

1. Frågorna är uttänkta och nedskrivna på förhand, till exempel vilket är ditt drömyrke, vilken typ av yrke är det, varför är det ditt drömyrke eller hur får man det yrket?
2. Frågorna ska vara tydliga och korta.
3. Vid intervjutillfället kan man ställa fler uppföljande frågor.
4. Intervjuarens uppgift är att lyssna på den som blir intervjuad och att vara intresserad av hans eller hennes svar.
5. Intervjuaren får inte kommentera eller prata i mun på den som blir intervjuad eftersom allt sparas på band och kan störa den som tittar eller lyssnar.
6. Om den som blir intervjuad inte håller sig till ämnet ska intervjuaren styra honom eller henne tillbaka till det ursprungliga ämnet med hjälp av nästa fråga.

Inspelningstillstånd

Fråga alltid den du filmar om tillstånd, både tillstånd att filma och tillstånd att publicera. Det finns vissa regler för inspelning på allmän plats. I princip är det fritt att filma utan att störa någon på allmänna platser dit alla kan gå, såsom gator, torg, köpcentrum och i kollektivtrafiken. Det är ändå artigt och hör till god sed att berätta om filmandet och fråga om lov. Man får inte göra sig skyldig till hemfridsbrott, vilket innebär att alla har rätt att vara i fred hemma. Att filma någon på ett område som omfattas av hemfriden, till exempel hemma, på gårdar, toaletter eller omklädningsrum kräver alltid tillstånd.

Uppgift 2: Gatugallup – utmaningar med skolgång

Tidsåtgång och arbetssätt: 30 minuter, paruppgift

Hjälpmedel: kamera eller annat hjälpmedel som passar för inspelning

- × Gör gatugallupen inom skolområdet. Eftersom programmets tema är skolgång, påminn varandra om vilka utmaningar som kan höra ihop med skolgång i Finland och i u-länder.
- × När man gör en gatugallup frågar man personer i olika åldrar om deras åsikt med ett par kärnfulla och tydliga frågor. Använd 15 minuter till att göra gatugallupen.
- × Kom ihåg vad bra intervjuteknik innebär och tänk på att man alltid presenterar vem man är och berättar varför man gör en intervju för den som blir intervjuad samt var och när intervjun ska publiceras. Fråga även den som intervjuas om tillstånd att filma.
- × Fundera på några färdiga frågor, till exempel: Vad har du lärt dig i skolan? Vad har varit svårast med att gå i skolan? Vad har varit roligast? Vilken är den största utmaningen med skolgången för elever i Finland? Varför får inte alla barn i u-länder gå i skola?
- × Diskutera resultaten på enkäten i slutet av lektionen. Gav till exempel personer i olika åldrar olika svar?

Utmaningar med skolgång

- ...⇒ I artikel 28 i barnkonventionen konstateras att alla barn har rätt till en kostnadsfri grundskola. Hinder för att gå i skolan i u-länder kan bland annat vara förståndshandikapp, att barn arbetar för att försörja familjen, språkproblem, kön, mobbning, naturfenomen som till exempel monsunregn, för långa eller farliga skolvägar.
- ...⇒ Skolgången kan också försvåras av höga skolavgifter och avgifter för skoluniformer, okunniga lärare, konflikter eller sjukdom, som malaria eller hiv/aids.
- ...⇒ Särskilt för flickor innebär brist på sanitetsutrymmen, ansvar för familjen, mobbning eller låg status på skolgång att deras möjligheter att delta i skolgången minskar.

TIPS! Testa att utrustningen och särskilt ljudupptagningsförmågan fungerar innan ni börjar filma. Den som intervjuas ska vara så nära kameramikrofonen att rösten hörs. Undvik i synnerhet mycket livliga gator och blåsiga förhållanden, så att rösten inte ”försvinner” eller att det blåser i mikrofonen.

Extrauppgift: Tidningsartikel till skoltidningen

Tidsåtgång och arbetssätt: 30 minuter, paruppgift

Hjälpmedel: skrivtillbehör

× Skriv en kort tidningsartikel i form av ett reportage utifrån svaren ni fått från gatugallupen. I artikeln ska det framgå vilket ämne som behandlas, varför det behandlas, vilka som har intervjuats och när samt vad de intervjuade sade om ämnet. Ni behöver inte berätta allt, utan välj de mest intressanta kommentarerna.

Klubbtilfälle 5 – Bakom löpsedlarna

Syfte: Göra klart inspelningarna och förstå vad som ligger bakom löpsedlar.

Uppgift 1: Löpsedelsverkstad

Tidsåtgång och arbetssätt: 30 minuter, parövning eller övning i små grupper

Hjälpmedel: gult papper, svart tusch- eller målarfärg, exempel på löpsedlar

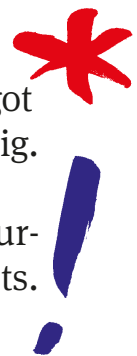
× Under det här tillfället ska ni göra löpsedlar samt färdigställa inspelningarna. Diskutera vad en löpsedel är. Vilken sorts löpsedel drar till sig uppmärksamhet? Vilka löpsedlar minns ni? Vilka uppslag kan en löpsedel ha? Vilka känslor kan en löpsedel väcka? Vad kan man skriva på en löpsedel och vad kan man inte skriva? Är det som skrivs på löpsedlar sant? Undersök exempellöpsedlarna.

× Gör sedan egna löpsedlar som hör ihop med ert tv- eller radioprogram. De ska dra till sig så mycket uppmärksamhet som möjligt och höra ihop med ert ämne, men de får inte vara stötande. Fundera noga på vad ni kan och inte kan säga.

Löpsedlar

En löpsedel är en tillspetsad och kort sammanfattning av något aktuellt ämne. Den får inte vara osann, men är ofta mångtydig.

TIPS! Mer information om yttrandefriheten och råd till journalister finns bland annat på Journalistförbundets webbplats.

Klubbtilfälle 6 – Titta eller lyssna på programmen

Syfte: Titta eller lyssna på de färdiga programmen samt fundera på hur man med sina egna val kan påverka olika saker.

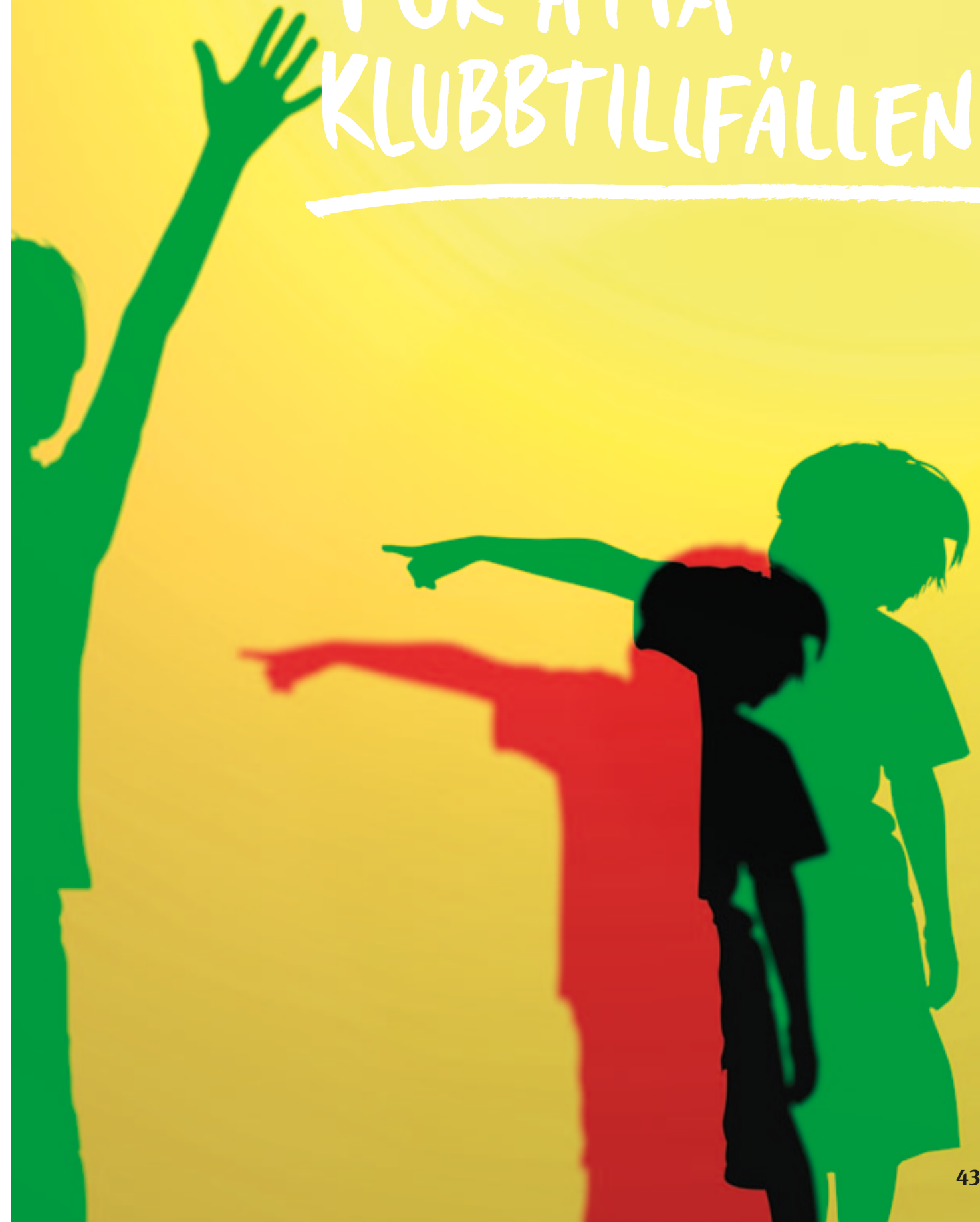
Diskutera tillsammans:

- Vad kommer ni ihåg från klubbtilfällena?
- Vad har ni lärt er om barnets rättigheter?
- Vad har varit roligt?
- Hur kan jag påverka mitt eget liv eller livet för barn i ett u-land?

TEMABLOCK FÖR ÅTTA KLUBBTILLFÄLLEN

Jag och världen

Temablock för åtta klubbtilfällen

× Att öka kunskapen om barnets rättigheter är en viktig del i att bryta ned stereotyper och förstå olikheter. Att lära känna världen omkring oss och bekanta oss med u-länder hjälper oss också att se hur lika människor till syvende och sist är. Utmaningarna i vardagen och livet som barn möter kan delvis skilja sig åt mellan u-länder och Finland, men det finns många universella saker som förenar barn, till exempel familj, lekar på fritiden, mobbning i skolan, drömmar om framtida arbetsplatser och en bra framtid. Vi är alla en del av den globala världen som vi kan påverka genom våra egna val och attityder. Alla har rätt till information för att kunna göra bra val.

× Detta temablock för åtta klubbtilfällen är tänkt att pågå i sammanlagt åtta timmar och passar särskilt bra när man vill behandla flera olika teman och barnets rättigheter i en klubb.

× Det är viktigt att koppla ihop de olika temana med barnets rättigheter och barns vardag i Finland och i andra länder. Ledaren planerar temablocket och uppgifterna för klubbtilfällena på förhand. Det är bra att förbereda sig ordentligt inför lektionerna och beställa de hjälpmedel man behöver på förhand.

× Under klubbtilfällena kan ni använda en stor världskarta som ni också kan göra själva. Med hjälp av världskartan kan ni i samband med de olika temana under klubbtilfällena bekanta er med olika länder som ledaren eller barnen kan hitta intressanta temarelaterade fakta om.

Klubbtilfällenas teman:

Tillfälle 1	Barnets rättigheter.
Tillfälle 2	Stereotyper.
Tillfälle 3	Barnets rätt till lek och fritid.
Tillfälle 4	Barnarbetskraft.
Tillfälle 5	Mobbning.
Tillfälle 6-7	Rätt till information, nyheter och digitalt berättande
Tillfälle 8	Titta på programmen samt sammanfattning.

Klubbtilfälle 1 – Alla barns rättigheter

Syfte: Sätta sig in i barnets rättigheter, världens barn och andra kulturer. Fundera över vad som skapar ett bra liv.

Klubbtilfällets centrala frågor:

- Vilka är barnets rättigheter?
- Hur ser ett bra liv ut?
- Är barn runt om i världen mer lika än olika varandra?

× Vid det här klubbtilfället behandlas bland annat följande artiklar i FN:s konvention om barnets rättigheter:

- **Artikel 2:** Barnets rättigheter gäller alla barn. Inget barn får diskrimineras på grund av barnets eller dess föräldrars egenskaper, åsikter eller ursprung.
- **Artikel 6:** Varje barn har rätt till livet. Staterna ska trygga bästa möjliga förutsättningar för att barnet ska överleva och utvecklas i egen takt.

Uppgift 1: *Globala skolans Jorden runt-spel på finska*

Tidsåtgång och arbetssätt: 20 minuter, parövning eller individuell övning

Hjälpmedel: internet, artiklarna i barnkonventionen

× I *Jorden runt*-spelet får man bekanta sig med barn i u-länder. Spelet finns på finska på adressen globaalikoulu.plan.fi/. Välj ett land i spelet som ni bekantar er med parvis, och presentera i slutet information och berättelser som hör ihop med landet för de andra. Berätta en bra sak i barnets liv genom att använda en av artiklarna.

Extrauppgift: *Här är jag*

Tidsåtgång och arbetssätt: 30 minuter, paruppgift

Hjälpmedel: digitalkamera/telefon/filmkamera

× Gör parvis en liknande presentation av er själva, till exempel genom att använda en filmkamera. Diskutera tillsammans vad säker internetanvändning är och fundera på vilken information om er själva ni vill dela med er av och vad ni inte skulle vilja dela med er av. Skulle ni dela filmen av er själva på internet? Var kan man dela en sådan video?

Säker internetanvändning

Fundera noga på vilken information eller vilka bilder ni vill dela om och på er själva eller era vänner. Kom ihåg att fråga personen i fråga om tillstånd att få publicera. Sitt fullständiga namn, sina kontaktuppgifter eller till exempel sin personbe-teckning bör man inte dela med sig ens till sin bästa vän. Kom ihåg att information som har lagts ut på internet kanske aldrig försvinner därifrån, och att den också kan delas vidare av andra.

Uppgift 2: Ett bra liv

Tidsåtgång och arbetssätt: 25 minuter, parövning eller övning i små grupper

Hjälpmedel: stort papper, pennor, artiklar från barnkonventionen

- × Diskutera vad ett bra liv innebär. Fundera över vilka viktiga saker som hör ihop med ett bra liv, till exempel kompisar, intressen, utbildning, ett hem, sedvänjor och traditioner eller tillgångar inom familjen. Skriv upp sakerna på separata lappar. Lägg sedan alla lappar i en hatt och dra tre lappar där ni i smågrupper gör en berättelse om ett barns liv utifrån dessa saker. Hitta på hur gammalt barnet är, var barnet bor, om det är en flicka eller pojke, vilka som de viktigaste personerna i barnets liv är och vad barnet drömmer om. Välj dessutom artiklar i barnkonventionen som hör ihop med den här personen på något sätt och motivera era val. Det behöver inte vara ett finländskt barn.
- × Ni kan komma ihåg sakerna lättare genom att rita en figur på ett stort papper som får representera er person. Skriv upp informationen om er person runt figuren. Presentera personerna för varandra. Fundera tillsammans på vilka saker som är lika och vad som är olika hos era personer och er själva, och vilka saker som är viktigast för att ha ett bra liv. Vilken framtid och vilka möjligheter har era personer?

Extrauppgift: Ljudberättelse om en person

Tidsåtgång och arbetssätt: 40 minuter, arbete i liten grupp

Hjälpmedel: inspelningsapparat, till exempel en telefon eller en nättjänst

- × Spela in personens historia i form av en ljudberättelse, som en slags radiosaga. Målet är att göra en intressant personberättelse, där ni kan använda de ”fakta” ni har kommit på om personen. Starta inspelningen och berätta historien i turordning med ett par meningar åt gången. Ta fakta till er hjälp och använd tanken ”Det var en gång ...”. Gör er person trovärdig genom att beskriva hans eller hennes liv, och pigga upp berättelsen genom ljudeffekter eller ljudlandskap som ni själva skapar. Använd den figur ni har ritat för att komma ihåg saker om personen. Lyssna till sist på berättelserna tillsammans och diskutera om barnets rättigheter förverkligas för det här barnet. Fundera även på de idéer som berättelserna väcker, om alla barn är likadana och vilket land de kommer ifrån.

TIPS! Ni kan även låta intervjua era karaktärer med den så kallade heta stolen, där någon sitter i stolen framför klassen och spelar rollen som den påhittade personen, medan de andra ställer frågor om hans eller hennes liv.

Uppgift 3: Dagens väderleksrapport

Tidsåtgång och arbetssätt: 20 minuter, gruppuppgift

Hjälpmedel: världskarta, internet, dagens tidningar

× Väderfenomen påverkar många barns liv. Undersök det aktuella vädret i Finland och runt om i världen med hjälp av dagens tidningar och internet. Använd en världskarta till er hjälp. Jämför olika källor och se om de ger samma information. Fundera över vilka typer av väderfenomen det finns och hur de kan påverka ett barns skolgång och efterlevandet av artiklarna i barnkonventionen.

Väderförhållanden

I vissa länder kan monsunregn förstöra skolbyggnader eller skolbyggnader kan vara i dåligt skick och skyddar inte mot vädret. Under regnperioderna kan skolvägarna bli svåra och farliga på grund av lerskred och vägarnas dåliga kondition. Våldsamma väderfenomen såsom översvämningar, jordbävningar och tyfoner orsakar även större katastrofsituationer, förstör bostäder och gör att epidemier sprids lättare. Man uppskattar att klimatförändringar ökar mängden naturkatastrofer.

Extrauppgift: Väderleksrapport i tv-studion

Tidsåtgång och arbetssätt: 40 minuter, gruppuppgift

Hjälpmedel: pysselsaker, videokamera

× Gör en egen tv-väderstudio. Kom på egna symboler för olika väderfenomen och använd dem i väderleksrapporten. Målet är att fundera över olika väderfenomen runt om i världen och berätta för ”tittarna” hur dessa påverkar barns liv lokalt.

× Ni behöver en meteorolog, en stor världskarta, väderymbol, en regissör och en kameraman. Gör tillsammans en egen plan för filminspelningen, det vill säga en sammanfattning av vad ni vill säga, vilka personer som har vilken roll, i vilken ordning ni filmar och hur lång sändningen ska vara. Fundera i förhand bland annat på vilka detaljer i kartan ni vill visa i närbild. Skriv upp hur en meteorolog pratar i stora drag, fundera på vilka länder som ska vara med och vilket bildmaterial ni behöver för att filma väderleksrapporten. Spela in väderleksrapporten i rätt ordning utan att behöva klippa. Därför är det viktigt med en bra inspelningsplan.

Klubbtilfälle 2 – Hurdana är vi?

Syfte: Fundera över hur stereotyper föds och hur man tolkar olika budskap och bilder på flera olika sätt.

Klubbtilfällets centrala frågor:

- Vad är en stereotyp?
- Hur skapas stereotyper eller föreställningar om andra människor och kulturer?
- Kan man påverka stereotyper?

× Vid det här klubbtilfället behandlas bland annat följande artiklar i FN:s konvention om barnets rättigheter:

- **Artikel 2:** Barnets rättigheter gäller alla barn. Inget barn får diskrimineras på grund av barnets eller dess föräldrars egenskaper, åsikter eller ursprung.
- **Artikel 30:** Ett barn som tillhör en minoritet eller urbefolkning har rätt till sin egen kultur, religion och sitt eget språk.

Uppgift 1: *Trasig telefon*

Tidsåtgång och arbetsätt: 20 minuter, gruppuppgift

Hjälpmedel: papper, penna eller telefon

× Ledaren hittar på en berättelse som är ganska neutral, men som innehåller en möjlighet till flera tolkningar. Dela sedan berättelsen vidare till varandra med skrivna lappar och se i slutet om historien har ändrats jämfört med hur den var i början. Idén är att visa på hur det ursprungliga meddelandet kan ändras och tolkas på olika sätt i händerna på någon annan.

Exempelberättelse:

× I går var det trångt på fotbollsplanen, eftersom det var för många personer där och spelade. Det var både flickor och pojkar som spelade. Mary, som älskar att spela fotboll, var också med. Mary har spelat fotboll sedan hon var fem år gammal. Nu är Mary nio år. Hon har tre storebröder, varav två spelar fotboll och en dansar. Mary är den skickligaste spelaren av alla, men andra vill inte att hon är med på matcherna, eftersom hon springer långsamt.

× När Mary springer råkar hon ofta knuffa andra, fast det inte är meningen. En gång råkade hon sparka en målvakt på benet. Efter många påtryckningar har Mary fått börja spela med killarna, men nu har de börjat reta henne för att flickor inte kan spela fotboll.

× Den första personen läser meddelandet för sig själv, skriver ner den och förkortar den till 300 tecken och skickar den till nästa person (via sms eller papper). Nästa person kortar ner det till 250 tecken och skickar det vidare, och så går meddelandet vidare, tills det är kort och kärnfullt, till exempel en mening lång. Läs meddelandena och berättelsen högt och fundera på hur meddelandet ändrades på vägen och hur det uppstod missförstånd. Vad var det sista som blev kvar av historien? Vilka saker lade ni märke till i historien? Fundera också över om flickor kan vara bra på fotboll och pojkar på dans.

TIPS! Uppgiften kan göras genom att man turas om att viska eller att en person först läser historien för en annan, som sedan med egna ord berättar det han eller hon minns för nästa person, som sedan berättar det för nästa person och så vidare medan resten väntar utanför klassrummet. Lyssna till sist tillsammans på den sista versionen av berättelsen.

Uppgift 2: Välkommen till Tanzania – hur turistreklam stärker stereotyper

Tidsåtgång och arbetssätt: 20–30 minuter, gruppuppgift

Hjälpmedel: turistreklam från olika länder (broschyrer från resebolar och vänskapsföreningar, reklam från dam- och dagstidningar)

× Många reklamer stärker en stereotyp bild av olika kulturer och folkslag. Undersök turistreklamer från ett par olika länder en stund. Fundera på vad som händer i bilderna, vilka tankar de väcker och vilken information ni får om landet ifråga, dess människor och kultur. Skriva ner era observationer på en tankekarta. Ni kan hitta virtuella tankekartor på internet (se länklistan på sidan 60).

× Fundera sedan över vad stereotyper är. Fundera på om de saker som syns i reklamerna förstärker stereotyperna om länderna och människorna. Vilka uttryck användes i reklamerna? Såg man barn i bilderna, i vilken situation? Hur vinklades bilderna och på vilket sätt kan det förstärka stereotyper? Varför vill man ge en ensidig och förenklad bild av en kultur i reklam? Vilka nackdelar kan det medföra?

Stereotyper

Stereotyper innebär bland annat att man generaliserar en sak, en grupp människor eller en kultur till en specifik och enhetlig grupp. Fundera över om alla finländare tycker om ishockey och om alla samer klär sig i de fyra vindarnas mössa eller om det bara är en generalisering. Vilka stereotyper kan ni känna igen?

Extrauppgift: *Vi gör en egen turistreklam*

Tidsåtgång och arbetssätt: 30 minuter, arbete i liten grupp

Hjälpmedel: rit- och pysselsaker, gamla tidningar

× Gör en turistreklam för Finland med hjälp av valfri teknik (till exempel kollage). Försök undvika typiska stereotypiska bilder och uttryck som till exempel julgubben, de fyra vindarnas mössa, de tusen sjöarnas land o.s.v. Titta på varandras reklam och fundera över hur ni lyckades med uppgiften.

Klubbtilfälle 3 – Alla barn har rätt till lek och fritid

Syfte: Behandla barnets rätt till lek och fritid med hjälp av en film och en tecknad serie.

Klubbtilfällets centrala frågor:

- Varför är lek viktig?
- Vilken typ av arbete kan barn utföra?
- Hur kan man förmedla budskap med hjälp av tecknade serier?

× Vid det här klubbtilfället behandlas bland annat följande artikel i FN:s konvention om barnets rättigheter:

→ **Artikel 31:** Ett barn har rätt till vila, lek och fritid, och till att delta i konst- och kulturaktiviteter.

Uppgift 1: *Lek är barnets arbete*

Tidsåtgång och arbetssätt: 15 minuter, gruppuppgift

Hjälpmedel: internet

- × Se filmen *Mer än en dröm* (6 min) på finska. Filmen finns på adressen: vimeo.com/groups/planglobaalikoulu
- × Diskutera de frågor och tankar som filmen har väckt. Vilka typer av arbeten utförde barnen i filmen? Vad är ett lämpligt arbete för barn? Vad hittade ni för gemensamt mellan ert liv och livet för barnen i filmen? Varför är lek viktigt?

Extrauppgift: *Förklara lekens regler*

Tidsåtgång och arbetssätt: 30 minuter, arbete i liten grupp

Hjälpmedel: videokamera/pekplatta/telefon, idématerialet på finska *Lekar från hela världen* (gloaalikoulu.plan.fi/)

× Gör en egen film i små grupper om en barnlek och lekens regler. Använd till exempel Plans idématerial *Lekar från hela världen* på

finska och välj någon lek därifrån som ni presenterar med hjälp av en film. Fundera i förhand på hur ni tänker presentera leken. En lämplig längd på filmen är 3–5 minuter.

Exempel på lekar:

ZUM ZUM – myanmarsk kull

- Man begränsar lekområdet till ett fyrkantigt område som man delar mitt i med en linje.
- Man delar in deltagarna i två lag.

I den ursprungliga versionen finns det fyra spelare, två i varje lag. Lagen ställer sig på respektive sida av linjen.

En spelare från ett av lagen springer till det andra lagets sida och börjar skrika ”Zuuuuu....m”.

Han eller hon fortsätter att skrika så länge han eller hon orkar med ett andetag. Samtidigt som han eller hon skriker försöker han eller hon ta en av spelarna i det andra laget. Både den som ropar och det lag som jagas måste hålla sig inom det begränsade området.

När den som ropar inte kan ropa längre försöker han eller hon springa tillbaka till sin egen sida. Laget som nyss jagades försöker nu ta tag i den som jagade innan han eller hon kommer över linjen.

Det lag som får fast en i det andra laget vinner. Om inget av lagen får tag i någon i det andra laget börjar leken om från början.

Uppgift 2: Säg det med en tecknad serie

Tidsåtgång och arbetssätt: 30 minuter, individuell uppgift eller paruppgift

Hjälpmedel: svart tusch, vitt papper

× Gör en tecknad serie på temat artikel 31, barnets rätt till lek och fritid. Diskutera först temat, till exempel när barn kan eller inte kan leka samt vilka typer av lekar man leker och vad man gör på fritiden på olika delar av världen. Gör en informativ tecknad serie som handlar om den här artikeln och fundera över vilket perspektiv och vilket konkret budskap ni vill lyfta fram från den här artikeln. Serierna görs utifrån en mall med fyra rutor och man använder olika trick när man ritar en serie, till exempel olika symboler och pratbubblor. Man kan också använda en superhjälte. Serierna kan publiceras till exempel på skolans anslagstavla, så att även andra elever får information om artikeln i fråga.

TIPS! Se instruktioner om hur man gör en tecknad serie via länklistan (s. 60).

Serier som informationskälla

I många länder används serier för att informera om viktiga saker, till exempel hälsa och hygien. I länder där det är vanligt att man inte kan läsa kan ett visuellt budskap vara ett effektivare sätt att framföra information. När man gör en tecknad serie är det inte viktigt att kunna rita bra – det går även bra med streckgubbar – utan det väsentliga är att presentera informationen på ett enkelt och förstäligt visuellt sätt.

Klubbtilfälle 4 – Barnarbetskraft

Syfte: Lära sig förstå de globala effekter som hänger ihop med tillverkning av olika produkter. Granska användningen av barnarbetskraft samt vikten av utbildning för att förebygga detta.

Klubbtilfällets centrala frågor:

- Vilka typer av arbeten utför barn runt om i världen?
- Hur påverkar barnarbetskraft våra liv?
- Varför är utbildning viktigt?

× Vid det här klubbtilfället behandlas bland annat följande artiklar i FN:s konvention om barnets rättigheter:

- **Artikel 28:** Ett barn har rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning. Staten ska främja utbildning och studiehjälp på andra stadiet samt förebygga avbrott i studierna.
- **Artikel 32:** Ett barn får inte utföra arbete som kan hindra dess utbildning eller äventyra dess hälsa och utveckling.

Uppgift 1: Varifrån kommer dina kläder?

Tidsåtgång och arbetsätt: 10–30 minuter, gruppuppgift

Hjälpmedel: världskarta, internet, ritprogram (till exempel Microsoft Paint) eller färgpennor, papper

× Titta på tvättnvisningarna på era kläder för att se vilka länder de är tillverkade i, skriv upp länderna på en lista och leta reda på dem med hjälp av en karta. Alternativt kan ni rita en världskarta och kläder med hjälp av ett ritprogram på datorn, placera ut kläderna på rätt plats i världen och namnge länderna. Ni kan använda internet, uppslagsverk och bibliotek för att söka information. Uppgiften fungerar som ett underlag till att fundera på produkters ursprung: Varifrån kommer våra kläder? På vilket sätt hör barnarbete ihop med våra kläder? Vad är ett skadligt arbete för barn?

TIPS! Se mer information om nyttan av utbildning i temablocket för sex klubbtilfällen (s.37).

Barn i arbete

Barn kan utföra lätt arbete, till exempel hushållssysslor, arbete på familjens odlingar eller i familjeföretag, men arbetet får inte vara hälsovådligt eller hindra eller försvåra barnets skolgång. Enligt artikel 32 i FN:s konvention om barnets rättigheter är det absolut förbjudet för barn att utföra för tungt eller långvarigt arbete. Barn har även rätt till lek och fritid (artikel 31). Utnyttjande av barnarbetskraft, det vill säga skadligt barnarbete, innefattar arbete som försämrar barnets hälsa och utveckling. Den största anledningen till användning av barnarbetskraft är fattigdom, eftersom familjer måste låta barn arbeta för att trygga försörjningen för hela familjen. Därför är det svårt att snabbt bara avskaffa användningen av barnarbetskraft.

Uppgift 2: Afrika överraskar

Tidsåtgång och arbetssätt: 30 minuter, gruppuppgift

Hjälpmedel: internet

× Se en av följande filmer på finska: Erfarenheter av barnarbete och utbildning i Afrika hos unga medlemmar i rörelsen för Afrikas barnarbetare *Afrika överraskar, del 1. BARNARBETE – ”Först karriär, sen en man.”* (13 min) eller *Afrika överraskar, del 2. AMWCY – ”Lättare arbete, mer lön.”* (10 min). Filmerna finns på finska på adressen:

vimeo.com/groups/plangloaalikoulu

× Diskutera upplevelserna hos de barn och unga ni såg i filmen. Vilka utmaningar möttes de av och vilka lösningar hade de hittat? Vad var överraskande? Vilken ny information gav filmen om barnarbetskraft? På vilket sätt hade utbildning påverkat ungdomarnas liv? Skriv ned era svar.

Extrauppgift: Positiva nyheter om Afrika

Tidsåtgång och arbetssätt: 40 minuter, arbete i liten grupp

Hjälpmedel: verktyg som passar för ljudinspelning

× Gör ett nyhetstelegram för radio utifrån den information ni har. Ett nyhetstelegram är en kort och koncis nyhet, ungefär 10 meningar. Lyssna på exempel på radionyheter från Yle Arenan. I det här nyhetstelegrammet lyfter vi fram positiva nyheter om Afrika. Fundera på hur nyhetsprogrammet börjar (nyheternas signaturmelodi) och slutar. Spela in nyheten till exempel med hjälp av en telefon eller pekplatta och lyssna sedan på varandras nyheter.

Radio

Radio är en viktig kanal för informations- och nyhetsförmedling i många länder, bland annat i många delar av Afrika. En radio finns i de flesta hem, vilket gör att radion når ut till en stor grupp människor på en gång och sprider information mer effektivt.

Uppgift 3: Hur mycket kostar ett par löparskor?

Tidsåtgång och arbetssätt: 15–30 minuter, par- eller gruppövning i liten grupp

Hjälpmedel: internet, papper och penna

- × Målet med uppgiften är att granska vad som genererar priset för en löparsko och hur barnarbetskraft hör ihop med tillverkningen av en sådan.
- × Rita en löparsko som kostar 100 euro (priset avser ett par skor). Fundera på och gissa hur mycket av pengarna (1 % = 1 euro) som går åt till de 12 olika delområdena i tillverkningsprocessen. Inom parenteser ser ni de faktiska kostnaderna. Diskutera termerna på förhand och använd alla nedanstående delområden.
- × Produktionskostnader (1,50 euro), materialkostnader (8,50 euro), underleverantörens vinst (3 euro), den anställdas lönekostnader (0,50 euro), frakt och skatter (5 euro), återförsäljarens lönekostnader (18 euro), återförsäljarens reklamkostnader (2,50 euro), återförsäljarens förråds- och butikskostnader (12 euro), användningen av märkesnamn (13 euro), produktutveckling (11 euro), märkesreklam (8 euro), MOMS (17 euro).
- × Uppgiften är en bearbetning av en uppgift från uppgiftssidorna på www.gloabalikuluttaja.fi/svenska.
- × Hur hänger produktionen av löparskor ihop med barns liv i till exempel många asiatiska länder?

Klubbtilfälle 5 – Stoppa mobbningen

Syfte: Fundera på sätt och möjligheter att förebygga mobbning.

Klubbtilfällets centrala frågor:

- Hur kan mobbning se ut hos oss och på andra ställen?
- Vad man kan göra för att förebygga mobbning?

× Vid det här klubbtilfället behandlas bland annat följande artiklar i FN:s konvention om barnets rättigheter:

- **Artikel 19:** Barnet ska skyddas mot alla former av våld, försummelse och utnyttjande.
- **Artikel 37:** Inget barn får utsättas för tortyr eller annan grym eller förnedrande bestraffning. Att fängsla ett barn får endast användas som en sista utväg, och även då ska man beakta barnets åldersrelaterade behov.

Uppgift 1: Vi kommer på sätt att förebygga mobbning

Tidsåtgång och arbetssätt: 30 minuter, gruppuppgift

Hjälpmedel: pysselsaker, papper, kartong, artiklar från barnkonventionen, bild på trafikmärken

- × Stryk under de artiklar i FN:s konvention om barnets rättigheter som syftar till att säkra en barndom utan våld. Fundera sedan tillsammans på vilka lösningsmallar ni skulle kunna utveckla för att förebygga mobbning och mobbningsituationer. Hur kan mobbning se ut hos oss eller på andra ställen? Hur kan barn, vuxna och lärare agera i mobbningsituationer?
- × Skriv upp era idéer och aktionssätt på en tankekarta (på papper eller digitalt). Välj sedan ett förslag som ni förverkligar.

Exempel på idéer:

- × Sätt upp en anslagstavla på en vägg i klassrummet, stor som en dagstidning, och använd den för att sätta dit meddelanden ni har skrivit, till exempel meddelanden om borttappade saker, inbjudan till event, köpes- och säljesannonser eller meddelanden om bemärkelsedagar. Det gemensamma temat för det hela är att förebygga mobbning. Exempel: ”Vi ordnar en fest för att fira vårt 60-åriga kamratskap” eller ”För en vecka sedan försvann vår goda klassanda. Bra hittelön utlovas.”
- × Gör en lösninglåda eller en virtuell bloggvägg där alla elever i skolan kan sätta upp sina egna förslag på hur man kan minska mobbning. Fundera på hur ni kan ta förslagen vidare.
- × Här är mobbning förbjuden! Gör varningstrianglar/trafikmärken som förbjuder mobbning och diskriminering. Använd en bild av ett trafikmärke som mall. Ni kan även använda symboler eller korta slagord i trafikmärkena. Sätt upp trafikmärkena på väl synliga platser.
- × Skriv trevliga hälsningar, läs dem högt och fundera över vem ni skulle kunna skicka dem till. Skicka meddelanden till så många människor som möjligt. Ni kan skicka meddelandena till exempel via sms eller på post-it-lappar, som ni sätter upp på allmänna platser i närområdet. Exempel: ”Du är rolig” eller ”Du har ett soligt leende”.

Uppgift 2: Vi kampanjar för att förebygga mobbning

Tidsåtgång och arbetssätt: 50 minuter, gruppövning eller övning i små grupper

Hjälpmedel: internet, pysselsaker, digitalkamera

- × Uppgiften kan delas upp på flera klubb tillfällen. Se filmen *Brev till Malala* (2 min) på finska och bli inspirerade att göra en egen kampanj för att påverka något. Filmen finns på adressen: vimeo.com/69675921
- × Diskutera vilka knep som användes i filmen för att sprida budskapet. Fundera över vilken slags kampanj ni skulle kunna bedriva för att förebygga mobbning på er skola.
- × Varje grupp kan göra var sin kampanj, eller så kan ni göra en gemensam. Fundera över kampanjens budskap och slogan (till exempel Raise

Your Hand), färger i kampanjen, en eventuell symbol för kampanjen och kanske någon kampanjprodukt som ni kan dela ut.

× Planera hur kampanjen ska genomföras (affisch, film, reklam, artikel...) samt vilka slags bilder, texter och texttyper som behövs till den. Målet med kampanjandet är att väcka uppmärksamhet och få människor att delta i kampanjen. Fundera också på hur människor på olika sätt kan delta i kampanjen, till exempel genom att skriva under ett upprop, ta en bild på sig själv framför en kampanjaffisch eller lyssna på paneldebatter.

Mobbning

Mobbning sker både hos oss i Finland och i u-länder. Det är viktigt för skolor att både gripa in vid mobbning och att arbeta för att förebygga mobbning. Det är fortfarande vanligast att mobbning sker på rasterna, och en viktig del i att förebygga mobbning är handledd rastverksamhet samt stärkt laganda i skolorna. Det är viktigt att låta barn bli hörda och delta i arbetet mot mobbning. De olika formerna av skolmobbning är:

- Fysisk mobbning såsom slag, knuffar, sparkar.
- Psykisk mobbning såsom öknamn, hot, rasistiska eller sexistiska kommentarer, att stänga ute någon från en grupp, diskriminering.
- Nätmobbning och påhopp mellan elever.

Klubbtilfälle 6 – Rätt till information

Syfte: Granska nyheter och hur information produceras ur ett barns perspektiv och med olika medieverktyg.

Klubbtilfällets centrala frågor:

- Vad betyder artikel 17?
- På vilket sätt får man information om händelser i världen?
- Hur synliggör man barnens perspektiv i media?

× Vid det här klubbtilfället behandlas bland annat följande artikel i FN:s konvention om barnets rättigheter:

- **Artikel 17:** Barnet har rätt att via massmedier få tillgång till sådan information som är viktigt för dess utveckling och välfärd. Barn ska skyddas mot information och material som kan ha skadlig inverkan.

Uppgift 1: En nyhet ur flera perspektiv

Tidsåtgång och arbetssätt: 100 minuter, parövning eller övning i små grupper

Hjälpmedel: dator, kamera, filmverktyg (till exempel Movie Maker, Popcorn Maker), en nyhet och passande bilder till den, även ritade bilder går bra

TIPS! Bekanta er på förhand med filmverktygen och digitalt berättande med hjälp av länklistan (sidan 60).

- × Fundera först på klubb tillfallets centrala frågor och artikel 17.
- × Gör en digital berättelse i smågrupper. Det är roligt att göra sådana. Det kan lätt ta flera grupp tillfällen att göra en digital berättelse, men det är roligt att se slutprodukterna och det kräver mycket litet tekniskt kunnande och besvär. Målet är att göra nyheter ur barnets eget perspektiv.
- × Ledaren har på förhand valt en nyhet om en katastrof som är lämpligt anpassad för åldersgruppen.

Ledarens instruktion till barnen: Det har skett en stor katastrof som ni måste informera om till en internationell nyhetsbyrå utifrån ert eget perspektiv. Fundera med andra ord över vad ni vill berätta om situationen, vad som är viktigt för er och om det är möjligt att berätta om saken utifrån det perspektiv som barnen på plats har. Skicka sedan dessa uppgifter till den internationella nyhetsbyrån både i textform och som digital berättelse.

Att skriva det korta meddelandet: Läs nyheten. Ni har nu fått reda på intressant fakta om katastrofen, som ni ska sprida vidare. Vilka saker i nyheten är viktigast att förmedla vidare ur ett barns perspektiv?

× Ni får bara använda 140 tecken i meddelandet (ungefär som till exempel en tweet). Ni kan även använda det här meddelandet i den digitala berättelsen, till exempel som en berättarröst.

Att göra en digital berättelse: En digital berättelse är ett verktyg för en berättad historia där man sätter samman bilder, teckningar, grafik, text, ljud och musik. En digital berättelse görs med hjälp av ett filmverktyg (till exempel Moviemaker eller Popcorn). För att spela in en sådan behöver ni en inspelningsapparat, som ni antingen har separat eller som är kopplad till datorn (det lättaste alternativet), så att ni lätt kan ta in ljudet i filmverktyget.

× Nyheten som ni har läst behöver en del bakgrund, och er uppgift är att leta reda på lämplig information som hör ihop med katastrofen, som ni sedan delar med er av till nyhetsbyrån i form av en digital berättelse. Berättelsen ska vara lagom kort.

× Planera er digitala berättelse på förhand. Fundera över vilka saker (fakta) och tankar som ska vara med, i vilken form (bild, ljud, text) och i vilken ordning man sätter ihop allt till en nyhetsberättelse. Det blir en digital berättelse, som är en slags kortfilm.

1. Se exempel på digitala berättelser på internet, kolla länklistan.
2. Läs den ursprungliga nyheten.
3. Gör en plan för er nyhet, fundera på vad ni vill säga och vilken bakgrundsinformation och vilka bilder er nyhet behöver.
4. Leta reda på information och bilder som hör ihop med ämnet. Ni kan använda färdiga digitala bilder eller ta fler själva, skanna in foton eller egna teckningar. Fundera på om nyheten ska innehålla text, en berättarröst eller musik (kom ihåg att tänka på tillstånd). Spara några bilder på datorn i en mapp på förhand, så att ni sedan kan välja bilder som passar i berättelsen. Ni kan använda Creative Commons-licensierade gratisbilder eller egna bilder. Man behöver ungefär 6–12 bilder.
5. Skriv ett bildmanus. Välj vilka bilder och vilket ljud (tal, musik) ni använder och i vilken ordning. Rita en storyboard, det vill säga ett bildmanuskript, där berättelsen presenteras med hjälp av förenklade, ritade bilder. Bilderna behöver inte vara snygga eller konstnärliga, så länge den mest väsentliga delen i bilden framgår samt att man ser eller hör eventuell bild eller text.
6. Skriv klart texten till den eventuella berättarrösten.
7. Skapa sedan den digitala berättelsen i ett filmverktyg med hjälp av bildmanuskriptet. Testa olika sorters grafik, effekter och alternativ. Manuset ska vara riktgivande – ibland hittar man bättre lösningar när man håller på att sätta ihop berättelsen. Spela till sist in tal och lägg till eventuell musik. Man kan spela in ljud i programmet Moviemaker, men se först till att ljudinspelningen fungerar. Ljudet kan även spelas in separat och senare infogas som fil, men då är det svårare att synka ljudet med bilderna. Det är bäst att spara mest tid åt det här momentet.
8. Ge den digitala nyheten en rubrik.
9. Spara projektet på datorn. Då kan ni flytta den till exempelvis ett usb-minne.
10. Titta på de digitala berättelserna tillsammans och diskutera hur nyheten och barnets röst synliggörs i dessa. För att titta behöver ni till exempel Windows Media Player.

Klubbtilfälle 7 – Rätt till information

(Fortsättning på föregående tillfälle)

Syfte: Fortsätta producera nyheter ur ett barns perspektiv.

Uppgift 1: *En nyhet ur flera perspektiv*

Tidsåtgång och arbetssätt: 5 minuter, parövning eller övning i små grupper

Hjälpmedel: dator, kamera, filmverktyg (till exempel Movie Maker, Popcorn Maker), en nyhet och passande bilder till den, även ritade bilder går bra

× Fortsätt med de digitala berättelser som inte blivit klara.

Extrauppgift: *Samma nyhet, ett annat medium*

Tidsåtgång och arbetssätt: 20–30 minuter, parövning eller gruppövning i liten grupp

Hjälpmedel: skrivtillbehör

× Ni kan fundera och prova på hur man kan förmedla samma händelse och nyhet på ett annat sätt – till exempel via radio, som en tidningsartikel, på en blogg eller som ett tv-inslag. Ni kan prova olika möjligheter att förmedla nyheten i grupper och sedan jämföra dem. Sätt en tydlig deadline för uppgiften, precis som på en nyhetsbyrå. Ni kan även fundera på hur man förmedlar nyheter under svåra omständigheter, om man till exempel bara har tillgång till en video och inget ljud, papper men ingen penna o.s.v. Hur skulle ni få fram ert budskap då?

Klubbtilfälle 8 – Visning och sammanfattning

Syfte: Titta på de digitala berättelserna och diskutera de teman som behandlats under klubbtilfällena samt artiklarna i FN:s konvention om barnets rättigheter.

Diskutera tillsammans:

...⇒ Vad kommer ni ihåg från klubbtilfällena?

...⇒ Vad har ni lärt er om barnets rättigheter?

...⇒ Vad har varit roligt?

...⇒ Hur kan jag påverka mitt eget liv eller livet för barn i ett u-land?

× I slutet kan ni till exempel göra övningen *Trädet om barnets rättigheter*, där var och en får välja sina två viktigaste artiklar, skriva ner dem på ett handformat papper och sätta fast dem som löv på trädet.

Källor

- × **Karhuvirta, T och Kuusisto R, 2013.** *Kerhotoiminnan laatu – hyvästä kerhosta osallistuvaan ja hyvinvoivaan kouluun.*
- × **Utbildningsstyrelsen 2011.** *Kerhot hyrräämään (Fart på klubbarna).* Guider och handböcker 2011:11
- × **Undervisnings- och kulturministeriet 2012.** *Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä koulun kerhotoiminnan laatukriteerit (Kvalitetskriterier för morgon- och eftermiddagsverksamheten inom den grundläggande utbildningen och för skolans klubbverksamhet).*

Länkar

Information och extrauppgifter för klubbarna:

- × Plans globala skola har en lärportal för lärare och elever där det finns läromaterial, berättelser (bland annat Ashwins historia och Gloria vill bli framgångsrik bilmekaniker), uppgifter, lekar (idématerialet *Lekar från hela världen* och nätspelet *Jorden runt* samt information om barnets rättigheter.
- × gloaalikoulu.plan.fi (på finska)

Klubbverksamhet i skolan:

- × www.opinkirjo.fi/se
- Publikationer: *Kerhotoiminta – osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua; Kerhotoiminnan laatu – hyvästä kerhosta osallistuvaan ja hyvinvoivaan kouluun; Oivalluksia ryhmästä – pintaa syvemmälle koulun ryhmäilmiöihin*
- × www.edu.fi/perusopetus/kerhotoiminta/julkaisuja (på finska)

Compasito – en handbok i människorättsfostran för barn

- × https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/Compasito_SU_pdf_netiversio.pdf (på finska)

FN:s konvention om barnets rättigheter:

- × lapsiasia.fi/sv/lapsen-oikeudet/
- × www.crin.org (på engelska)

Allmän information och nyheter om u-länder:

- × plan.fi/mita-teemme/osa-alueet (på finska)
- × www.plan-international.org (på engelska)
- × www.gloaalikasvatus.fi/node/931
- × maailma.net (på finska)
- × kepa.fi/svenska

Filmer som temaunderlag:

× vimeo.com/groups/planglobaalikoulu

Utbildning och födelseregistrering:

- × *Jag vill gå i skola* (1 min 40 s)
- × *Mer än en dröm* (6 min)
- × *Dansdrömmar* (2 min 33 s)

Mobbning:

- × *No hate* (4 min 30 s) (på finska)
- × *Violence against children* (2 min) (på finska)

Arbete:

- × *Lasten työ* (4 min) (på finska)
- × *Afrikka yllättää, osa 1. LAPSITYÖ – ”Ensin ura, sitten aviomies.”* (13 min.) (på finska)
- × *Afrikka yllättää, del 2. AMWCY – ”Kevyempää työtä, enemmän palkkaa.”* (10 min.) (på finska)

Kampanjer:

- × *Brev till Malala* (2 min) – Malala Yousafzai är en känd talare för barnets rättigheter, bland annat när det gäller flickors skolgång. (på finska) vimeo.com/69675921
- × *Tyttöjen päivän flash mob* (1 min 10s) (på finska)

Information om olika teman:

Mobbning:

- × www.mll.fi/se/
- × www.kivakoulu.fi/handbok

Barnarbete:

- × ihmisoikeudet.net/index.php?page=lapsia-tyossa-vai-lapsityovoimaa (på finska)

Konsumtion:

- × globalikuluttaja.fi/svenska
- × www.reilukauppa.fi/se/startsidea/
- × eetti.fi/svenska

Läromaterial och riktlinjer om mediefostran:

Mediefostran:

- × <http://mediekunskap.fi> – nyheter om mediefostran och ett omfattande länkförråd till mångsidiga läromaterial
  - × www.saimaanmediakeskus.fi/Etusivu (på finska)
  - × www.opinkirjo.fi/fi/opettajat_ ja_ ohjaajat/mediakasvatus/materiaalit (på finska)
- Publikationer: *Kerho käyntiin – Tukioppilas mediakerhon apuohjaajana; Kuvaa, ääntä & tekstiä – mediataidon harjoituksia alkuopetukseen ja kerhoihin*
- × verkkopedagogi.wordpress.com/ – råd om till exempel verktyg för undervisning (på finska)
  - × edu.fi/hitta_material/it_i_skolan
  - × www.journalistiliitto.fi/pa-svenska/spelregler/

Upphovsrätt:

- × creativecommons.se/om-se/licenserna/ – Creative Commons-licens (till exempel bilder på internet). På sidan finns information om licenser som rör både eget och andras material.
- × commons.wikimedia.org/wiki/Etusivu (på finska)
- × opettajatvyle.fi/ohjelmien_tallentaminen – Yles råd om upphovsrätt för program som sänds på Yles kanaler. I praktiken innebär det att man inte får använda filmer, utländska serier eller reklam. (på finska)
- × www.kopiraitti.fi/sv_SE/
- × www.tuotos.fi (på finska)
- × www.tekijanoikeus.fi/sv
- × www.ilmaisohjelmat.fi (på finska)

Internetsäkerhet och sociala medier:

- × www.mll.fi/nuortennetti/mina_ ja_ media/nettikiusaaminen/ (på finska)
- × edu.fi/hitta_material/it_i_skolan/saker_anvandning_av_natet
- × edu.fi/hitta_material/it_i_skolan/sociala_medier_i_skolan/sociala_medier_vad_ar_det
- × www.mediataitokoulu.fi/huvudsida/
- × nettiguru.fi (på finska)

Om åldersgränser i sociala medier:

- × tvt.tampereenseutu.fi/ohjeetjaideat/ohjeistukset/kayttoehdot-suosituimpiin-sosiaa/ (på finska)
- × edu.fi/sociala_medier_om_anvandarvillkor_tabell

Filmer och animationer:

- × www.kulttuurivalve.fi/sivu/fi/elokuvakoulu/ – användarhandböcker bland annat för att göra animationer, Videopensseli-metoden, Aladdins lampas filmverkstad (på finska)
- × yle.fi/vintti/yle.fi/mediakompassi/mediakompassi/ – Yles mediekompass innehåller information om hur man gör filmer och animationer (på finska)
- × koulukino.fi/index.php?id=895 – läromaterial om olika teman samt bland annat om hur man gör cut out-animationer och filmer
- × kaikkikuvaa.fi/ – instruktionsfilmer om hur man gör film riktat mot barn och unga (på finska)

Filmverktyg:

- × Movie Maker, Mozilla Popcorn Maker popcorn.webmaker.org/ (på engelska)

Digitala berättelser:

- × dstfinland.ning.com/page/vad-r – exempel på digitala berättelser
- × medios.metropolia.fi/ – instruktioner för att göra digitala berättelser (på finska)
- × mediakasvatus.fi/files/kuvamanipulaatio.pdf (på finska)

Rit- och bildhanteringsprogram:

- × Gimp, Paint.NET, Google Sketchup, Tux paint, se även www.ilmaisohjelmat.fi/ (på finska)
- × picmonkey.com/ – för att göra bildkollage (på engelska)

Bildbanker:

- × www.google.com/culturalinstitute/project/art-project (på engelska)
- × kokoelmat.fng.fi/app?lang=se – Samlingar från statens konstmuseum
- × pixabay.com/sv
- × openclipart.org/ (på engelska)

Dagstidningar, tidskrifter och reklam:

- × www.tidningenochskolan.fi – Tidningen och skolan
- × www.aikakauslehdet.fi/opetus – *Totta kai* – läromaterial om marknadsföring i tidskrifter och reklamexempel från tävlingen Kuukauden aikkarimainos (på finska)
- × www.kansikuvakone.fi/ – gör en egen omslagsbild till en tidskrift (på finska)
- × www.koululehtikone.fi/ – gör din egen tidning (på finska)
- × www.sanomalehdet.fi/files/1611/vad_tycks.pdf – Vad tycks? – guide för insändare
- × www.aamulehti.fi/koulumaailma/ – idéer om hur man kan använda dagstidningar i mediefostran (på finska)
- × digi.kansalliskirjasto.fi/?language=sv – gamla digitaliserade tidningar

Tecknade serier:

× sarjakuvakeskus.fi/in-english#pa-svenska – uppgiftsbank och uppgiftshäftet Maailman napa

Bloggportaler:

× Till exempel Blogger, Wordpress, Vuodatus.net

Musik:

× mikseri.net (på finska)

× jamendo.com/en (på engelska)

× incompetech.com (på engelska)

× onlinemus.blogspot.fi/ (på finska)

× yle.fi/vintti/yle.fi/tehosto.yle.fi/ – ljud effekter (på finska)

× freesound.org – här kan du ladda ner ljud effekter gratis (på engelska)

× stonewashed.net/sfx.html – ljud effekter (på engelska)

Ljud:

× audacity.sourceforge.net/?lang=fi – Audacity är ett gratisprogram för ljudredigering (på finska)

× vocaroo.com/ – en ljudinspelare på nätet, till exempel för att spela in berättelser (på engelska)

Virtuella tankekartor:

(kräver oftast registrering)

× cmap.ihmc.us/download/ (på engelska)

× wisemapping.com/ (på engelska)

× bubbl.us/ (på engelska)

the 1990s. The 1990s have been a period of rapid growth in the number of people who are employed in the public sector. This has been particularly true in the United States, where the public sector has grown from 12% of the workforce in 1980 to 18% in 1995. This growth has been driven by a number of factors, including the increasing demand for public services, the expansion of the welfare state, and the growth of the non-profit sector.

One of the main reasons for the growth of the public sector is the increasing demand for public services. As the population ages, there is a growing need for social security, health care, and other public services. In addition, the expansion of the welfare state has led to a significant increase in the number of people who are employed in the public sector. This has been particularly true in the United States, where the public sector has grown from 12% of the workforce in 1980 to 18% in 1995.

Another factor that has contributed to the growth of the public sector is the expansion of the non-profit sector. The non-profit sector has grown significantly in the 1990s, and this has led to an increase in the number of people who are employed in the public sector. This is because many non-profit organizations are now providing public services, and this has led to a significant increase in the number of people who are employed in the public sector.

Finally, the growth of the public sector has been driven by the increasing demand for public services. As the population ages, there is a growing need for social security, health care, and other public services. In addition, the expansion of the welfare state has led to a significant increase in the number of people who are employed in the public sector. This has been particularly true in the United States, where the public sector has grown from 12% of the workforce in 1980 to 18% in 1995.

One of the main reasons for the growth of the public sector is the increasing demand for public services. As the population ages, there is a growing need for social security, health care, and other public services. In addition, the expansion of the welfare state has led to a significant increase in the number of people who are employed in the public sector. This has been particularly true in the United States, where the public sector has grown from 12% of the workforce in 1980 to 18% in 1995.

Another factor that has contributed to the growth of the public sector is the expansion of the non-profit sector. The non-profit sector has grown significantly in the 1990s, and this has led to an increase in the number of people who are employed in the public sector. This is because many non-profit organizations are now providing public services, and this has led to a significant increase in the number of people who are employed in the public sector.

Finally, the growth of the public sector has been driven by the increasing demand for public services. As the population ages, there is a growing need for social security, health care, and other public services. In addition, the expansion of the welfare state has led to a significant increase in the number of people who are employed in the public sector. This has been particularly true in the United States, where the public sector has grown from 12% of the workforce in 1980 to 18% in 1995.

One of the main reasons for the growth of the public sector is the increasing demand for public services. As the population ages, there is a growing need for social security, health care, and other public services. In addition, the expansion of the welfare state has led to a significant increase in the number of people who are employed in the public sector. This has been particularly true in the United States, where the public sector has grown from 12% of the workforce in 1980 to 18% in 1995.

Another factor that has contributed to the growth of the public sector is the expansion of the non-profit sector. The non-profit sector has grown significantly in the 1990s, and this has led to an increase in the number of people who are employed in the public sector. This is because many non-profit organizations are now providing public services, and this has led to a significant increase in the number of people who are employed in the public sector.

Verkstad: Världen – klubbledarens handbok om barnets rättigheter riktar sig till ledare och lärare för klubbverksamhet i årskurserna 5–6. Metodhandboken koncentrerar sig på social klubbverksamhet. Bokens centrala teman är barnets rättigheter, att påverka gemensamma saker samt att bekanta sig med frågor som rör den globala världen. Handboken kan anpassas och användas i barngrupper med blandade åldrar.

- × Boken innehåller tre temablock av olika längd och med olika teman, där man behandlar teman som hör ihop med barnets rättigheter med fokus på mediefostran. Handboken kan användas till hjälp för att bilda klubbar samt som ett stöd för klubbar och utbildning i årskurserna 1–6.
- × Med hjälp av uppgifterna under klubb tillfällena uppmuntras barn att bli aktiva och kritiska medborgare som tar sitt samhällsansvar, uppskattar olikheter och respekterar mångfald. På klubbarna kan man tillsammans lära sig viktiga saker på ett roligt sätt.
- × Handboken är ett samarbete mellan Plan Finland och Utvecklingscentralen Lärarik. Projektet får stöd av Undervisnings- och kulturministeriet.

